LETO XVII — 208 Ljubljana, avgust 1975

Gradisov vestnik

GLASILO GRADISA

Gospodarski načrt za leto 1975 je pred sprejemom in uresničitvijo hkrati

Zakaj kasnimo?

Konec julija je odbor za načrtovaje in notranjo delitev razpravljal o gospodarskem načrtu za leto 1975 (GN-75). Najprej se skoraj samo vsili vprašanje — zakaj načrtujemo šele zdaj, ko smo že v drugi polovici leta? Razlogov je več in to kljub temu, da so bila izhodišča izdelana že oktobra, metodologija za načrt pa novembra lani.

Namesto, da bi začeli sestavljati GN-75, smo morali začeti sestavljati osnutek programa razvoja do leta 1980, kar nam je vzelo skoraj dva meseca časa. Skoraj celo polletje so bile več ali manj intenzivne razprave o AODM, kar je precej zaposlovalo predvsem delavce v nekaterih službah, ki so sodelovali tudi pri planiranju. Nadalje je precejšen zastoj povzročilo več — subjektivnih in objektivnih — razlogov v TOZD, saj kljub dogovorom in urgencam niso povsod (pravočasno) izdelali posameznih planov GN-75. Morda pa je še najpomembnejši razlog v bistveni novosti GN-75.

S tem letom se namreč spreminja pomen planiranja tudi v Gradisu. Nič več ne sestavljamo samo skupni letni načrt, ampak predvsem letne načrte vsake TOZD. Tako kot mora imeti vsaka TOZD svoj zaključni račun z množico novih podatkov, mora imeti tudi svoj gospodarski načrt — prav tako z množico podatkov. Toda tega družbenoekonomskega dejstva nekateri odgovorni delavci nočejo priznati oziroma ga zaradi naloženih dodatnih dolžnosti bolj ali manj glasno in prikrito odklanjajo

Tolažimo se lahko s tem, da nam bo drugo leto lažje, ker pri načrtovanju ne bo več toliko začetniških težav, in ker bomo — kot že tolikokrat doslej — tudi GN-76 začeli sestavljati pravočasno, da bi ga sprejeli še pred sezono.

Zdaj pa prelistajmo njegov skupni del in poglejmo, kašne najvažnejše rezultate pričakujemo letos

Pot načrtujmo vnaprej

Letos prvič dobivajo delavci v TOZD letni program dela vseh skupnih služb, na podlagi katerega bodo pri obravnavanju zaključnega računa lahko ocenjevali uresničitev, učinkovitost dela in s tem upravičenost stroškov delovanja skupnih služb — tako po obsegu kot kakovosti.

Režijski stroški skupnih služb so lani predstavljali toliko kot načrtujemo tudi letos, to je 1,3 % od vrednosti proizvodnje.

Vsaka TOZD predvidi tudi svojo poslovno politiko v načrtovanem letu. Vse politike TOZD skupaj s programom dela skupnih služb sestavljajo poslovno politiko Gradisa, nad katere urešničitvijo skrbi tudi DSP in vodstvo Gradisa.

Kadri - še ne povsem zorana njiva

GN-75 se nato začenja s plani kadrov. To je razumljivo, saj se pri ljudeh začne planirati in konča deliti presežno delo.

Za leto 1975 planiramo skupaj s tujino, učenci in štipendisti nič manj kot 7175 zaposlenih ali 10 % več kot lani — in to brez nove TOZD Gradnje Ptuj, ki še ni sestavila gospodarskega načrta. V tem številu je 5293 ročnih delavcev, 1099 umskih delavcev, 659 učencev in 124 štipendistov; od umskih delavcev pa 360 tehnikov, 141 inženirjev in 39 ostalih delavcev z visoko izobrazbo.

Kadrovska struktura se letos predvidoma ne bo spremenila, ker so praviloma nanovo zaposleni delavci največ iz vrst NK in PK delavcev.

Število ur kakor tudi nadur na zaposlenega se letos ne predvideva drugačno kot lani. Nasprotno, povečati bomo morali napore, da se število nadur zmanjša. Sklep konference osnovnih organizacij sindikata, po katerem se priporoča TOZD, da znižajo interno omejitev nadur od 100 na 80 oziroma od 60 na 50 doslej še ni naletel na ugoden odmev v večini TOZD. Pa vendar bodo morale o tem zavzeti stališče najkasneje pred zimsko nesezono.

Za izobraževanje bomo letos namenili samo preko centra za izobraževanje skoraj eno milijardo starih dinarjev. Vendar pa predstavlja ta znesek komaj tri promile predvidene vrednosti proizvodnje.

Ko želimo dati kadrom kar največji pomen tudi pri načrtovanju, moramo vendarle ugotoviti, da nekaj delavcev v TOZD in skupni službi ni posvetilo temu opravilu potrebnih naporov. Rezultat se kaže v nekaterih slabih, predvsem pomanjkljivih in površnih planih kadrov. Plan informacij na primer je skoraj pri vseh enotah najmanj obdelan ali pa je povsem izostal. In ravno kadroviki najbolj dobro vedo, kaj pomenijo slabi informacijski tokovi. Sprejeli smo poseben pravilnik o informiranju in obveščanju, po katerem so dolžni delavci TOZD ustanoviti posebne informacijske skupine. In te skupine bi morale skupaj s kadroviki izdelati plan svojega delovanja, plan pretokov informacij, plan obveščanja na zborih, plan vključevanja delavcev v delegatske odnose in še druge plane. Za drugo leto bomo morali storiti veliko več na področju urejevanja proizvodnih odnosov v Gradisu, to je hkrati v naši samoupravni družbi.

Naj ne izzveni nenavadno in odveč, če omenimo Marxovo gledanje, kateremu so proizvodni odnosi važnejši od proizvajalnih sredstev. To so med drugimi spoznali tudi v kapitalizmu.

K planu kadrov sodijo še plani zdravstvene zaščite, stanovanjske izgradnje in rekreacije, ki v nekaterih TOZD prav tako niso bili skrbno izdelani.

Nekaj številk

Glavni podatki, ki jih mesečno objavljamo o rezultatih poslovanja, bodo tokrat predstavili načrtovan obseg in uspeh v tem letu — v mio din:

(nadaljevanje na 2. str.)

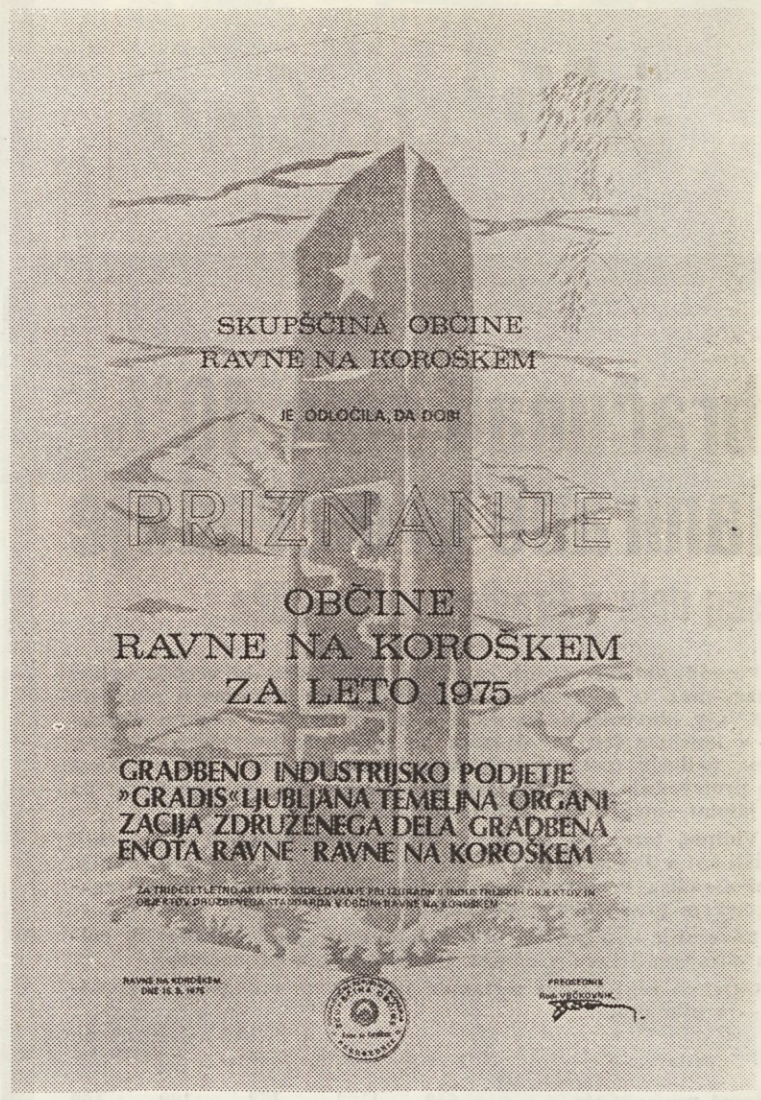

Visoko priznanje skupščine občine Ravne na Koroškem

Skoraj 30 let se delavci TOZD Ravne na Koroškem aktivno vključujejo v vsa gospodarsko družbeno-ekonomska in politična dogajanja občinskih skupščin in krajevnih skupnosti Mežiške doline. To sodelovanje se je z novo ustavo še okrepilo, saj delavci potom svojih izvoljenih delegatov in delegacij delujejo na vseh toriščih gospodarskega in kulturnega življenja. S tem pa so dani vsi pogoji, da delavci ravenskega Gradisa enakopravno z ostalimi občani odločajo o pogojih in sadovih svojega in skupnega dela, kar je temeljno izhodišče in cilj v procesu osvobajanja dela in življenja.

Gradis je Mežiški dolini zgradil skoraj vse industrijske objekte, ceste, mostove, stanovanjska naselja itd., uvajal novo tehnologijo dela, sodobno organizacijo dela in sploh sodeloval pri razvoju gradbeništva v tej dolini. Pomagali smo pri razvoju Raven, ki so v 30 letih temeljito spremenila svojo zunanjo pa tudi notranjo podobo, tu mislimo tudi na konkretno moralno in materialno pomoč pri gradnji šol in kulturnih objektov, pevskemu zboru, igralski skupini itd. Skratka kot mi je ob zadnjem obisku dejal direktor TOZD tovariš Zaletelj. Tu smo doma, tu ostanemo in tu imamo tudi svoje obveze in odgovornosti. Vse to sodelovanje in podobne akcije so upoštevali tudi delegati občinske skupščine Ravne na Koroškem ter izročili Gradisovemu TOZD Ravne na Koroškem priznanje občinske skupščine Ravne na Koroškem. Čestitamo!

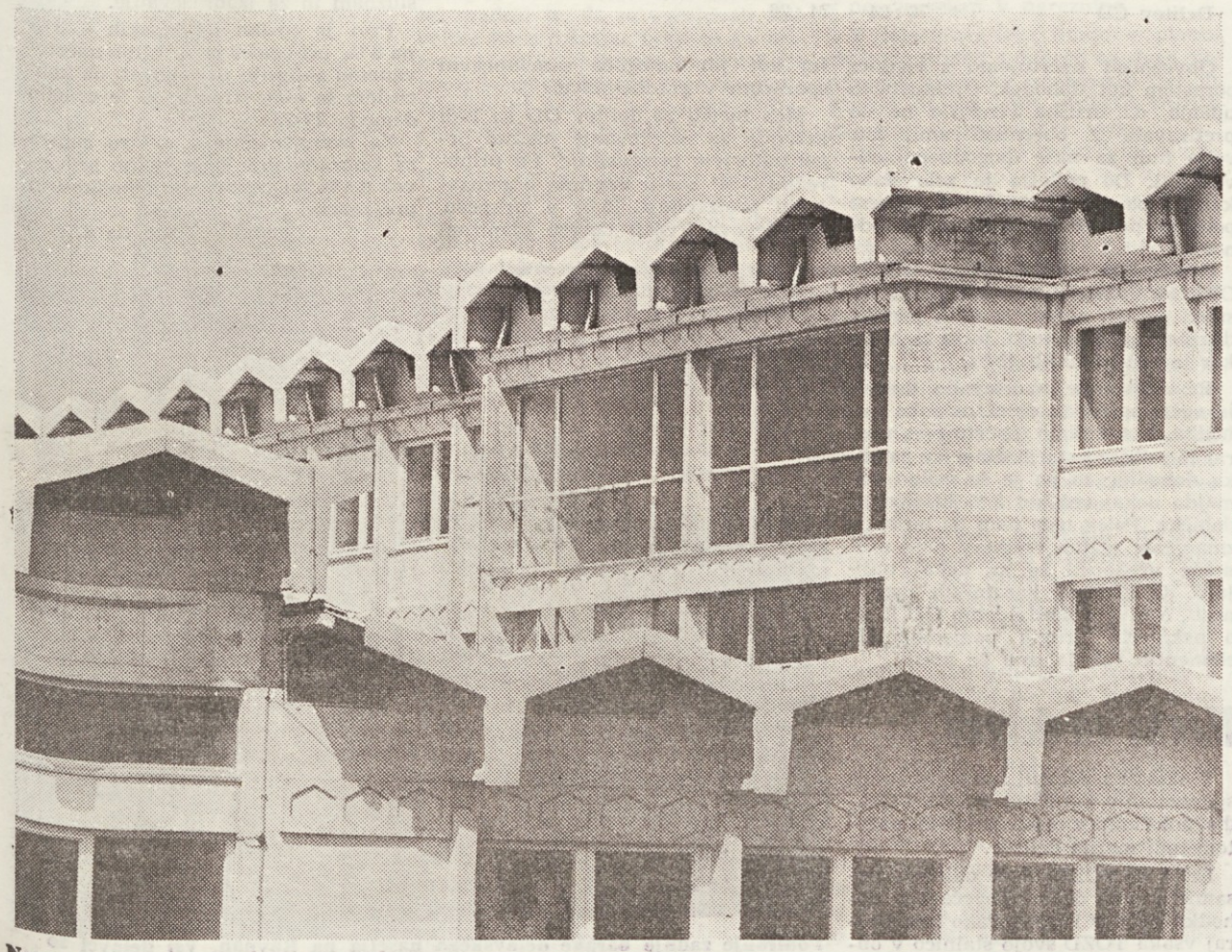

Novozgrajeno poslopje s strešnimi Y nosilci za Digitron v Bujah

Dosledno in odgovorno

RAZŠIRJENA SEJA IZVRŠNEGA KOMITEJA ZKS, VSI ZBORI SKUPŠČINE SRS, REPUBLIŠKI ODBOR SINDIKATA GRADBENIH DELAVCEV SLOVENIJE PA TUDI POSLOVNI ODBOR KONFERENCE DIREKTORJEV TER VSE DRUŽBENOPOLITIČNE ORGANIZACIJE V GRADISU, SO ŽE RAZPRAVLJALE O RESNOSTI DRUŽBENOEKONOMSKEGA STANJA V GOSPODARSTVU, TER SPREJELI VRSTO KONKRETNIH UKREPOV. V CELOTI SO VSI PODPRLI STALIŠČA IN PREDLOGE UKREPOV IZVRŠNEGA SVETA SKUPŠČINE SRS, OCENI URESNIČEVANJA RESOLUCIJE O DRUŽBENOEKONOMSKI POLITIKI IN RAZVOJU SR SLOVENIJE TER NEPOSREDNIM NALOGAM V LETU 1975.

Že stara je resnica, da je potrebno najprej pomesti v lastni hiši. Tako so naše TOZD in izvršni odbor sindikata Gradisa, že zgrabili za metlo in iz predalov potegnili obstoječe akcijske programe stabilizacije, ki v svojem bistvu niso nič drugega, kot predhodnica današnjih ostrejših ukrepov. Vse kar je napisano v naših akcijskih programih stabilizacije je lahko tudi sestavni del prej navedene resolucije IS SRS, torej ni potrebno drugega, kot to kar smo že sprejeli, samo izvajati.

Sedanji položaj zahteva med drugim, samo dosledno in odgovorno opravljanje lastnih nalog. In kot je na zadnji konferenci dejal glavni direktor inž. Keržan »Ne moremo se več varati z raznimi obljubami in »papirnatim« denarjem, temveč pogledati resnici v oči in temu primerno ukrepati.« To se pa seveda ne nanaša samo na investicije, temveč na vse ukrepe, ki smo jih že in jih še bomo v bližnji bodočnosti sprejeli. Že sprejeta dela je potrebno skrbno pregledati in ugotoviti, kako so finančno pokrita. Proučiti pa bo potrebno tudi svoje lastne investicijske programe, ter realnosti njihovega obsega, glede na perspektivne potrebe, kot na zahteve zakona o zagotavljanju plačil za investicije.

Našo pot bomo v bodoče še bolj naravnali v smotrne naložbe, ter izvedli temeljitejše ekonomske analize, kaj se nam res izplača in kaj ne, skratka vse cilje in naloge nadaljnjega dela bomo podredili ciljem gospodarske in družbene stabilizacije.

Bolj smelo bo treba uresničevati poglavje akcijskega programa, ki go-

(nadaljevanje na 9. str.)

Aktualno

Načrtovanje - zadeva delovnih ljudi

Obračunali smo 40% planirane proizvodnje

Obseg dela v Gradisu še narašča

Po zadnjih objavljenih statističnih podatkih, ki veljajo za čas januar—maj, se je vrednost gradbenih del v Jugoslaviji povečala za 48 %, v Sloveniji pa za 68 % — v primerjavi z enakim obdobjem v lanskem letu. V Gradisu pa se je vrednost proizvodnje v prvem polletju (pet mesecev in pol) povečala za 73 %, vrednost čiste proizvodnje — VČP (brez tujih storitev) pa celo za 82 %! Za čas januar—maj znaša porast VČP 79 %.

Vidimo, torej, da je porast obsega gradbenih del v Sloveniji že višji kot v Jugoslaviji in da je v Gradisu še višji kot v Sloveniji. Delež Gradisa v slovenskem gradbeništvu znaša 15,2 %, v jugoslovanskem gradbeništvu pa 3.2 %.

Povečanje obsega dela in cen je tolikšno, da smo letos ob polletju obračunali tako vrednost kot leta 1973 v celem letu.

Oglejmo zdaj glavne sestavine obračunane vrednosti proizvodnje — v mio din:

Sestavina	I-VI 74	I-VI 75	Indeks	Delež v % 1974	Delež v % 1975
Vrednost proizvodnje	650	1122	173	100	100
Tuje storitve	129	174	135	20	16
Vrednost čiste proizvodnje	521	948	182	80	84
Stroški	350	643	184	54	57
Družbeni proizvod	171	305	178	26	27
Amortizacija	13	25	192	2	2
Dohodek	158	280	177	24	25

Porast stroškov prekaša obračunan porast proizvodnje

Rezultati poslovanja v preteklih mesecih so prikazovali izboljšanje ekonomičnosti. To se je odražalo v večjem porastu obsega del (VČP) kot v porastu stroškov. Poglejmo indekse porastov.

Razdobje	Vrednost čiste proizvodnje	Stroški	Dohodek
I—III 1975/74	187	186	191
I—IV	174	172	179
I—V	179	175	189
I—VI	182	184	177

Ob polletju so prvič porasli stroški močneje kot VČP, kar ima za posledico manjši porast dohodka. Medtem ko je prej uspeh (dohodek) naraščal hitreje kot obseg (VČP), se je položaj ob polletnem obračunu obrnil, ker imajo stroški največji porast.

Pri tem gibanju stroškov močno pomaga porast cen materialov, še bolj pa trošenje dragega materiala, ki je očitno prekomerno glede na obračunana dela in storitve!

Družbeni proizvod je porasel za 78 %, amortizacija pa za 92 %, največ zaradi povečanih amortizacijskih stopenj v obratih, predvsem v SPO.

Delitev dohodka je umirjena in skladna

Iz prikaza porasta indeksov v zadnjih razdobjih smo videli, da je porast dohodka najmanjši ob polletju. Poglejmo njegove sestavine in njihovo gibanje v — mio din:

Sestavina	I-VI 74	I-VI 75	Indeks	Delež v % 1974	Delež v % 1975
Dohodek	158	280	177	100	100
Obveznosti	24	41	171	15	15
Čisti dohodek	134	239	178	85	85
Izplačani OD in OP	103	171	166	65	61
Ostanek dohodka	31	68	220	20	24
% od VP	4,8	6,0	125		

Če bi primerjali zgornje podatke s podatki iz preteklega meseca, to je za čas januar—maj, bi ugotovili precejšnje spremembe.

Prvič letos imajo obveznosti manjši porast kot dohodek. To je posledica realnejšega polletnega obračuna, predvsem pa lanskega skoka obveznosti ob polletju od 14 na 24 mio din. Indeks obveznosti v preteklem razdobju (I—V 75/74) je znašal 246.

Porast OD in OP (osebnih dohodkov in prejemkov) je bil doslej relativno nizek — indeks 156 ob polletju pa je porasel kar za deset indeksnih točk. Indeksni porast 166 pa je še vedno v skladu s skupščinsko resolucijo, po kateri sme porasti OD za 10 % manj kot družbeni proizvod. Tedaj bi OD smel porasti za 70 % namesto za 66 %. Vendar pa velja to le za Gradis kot celoto, v tem ko so nekatere enote prekoračile dovoljen porast.

Tudi porast ostanka dohodka je vse manjši. Indeksi porasta so znašali v zadnjih mesečnih obračunih — začenši z razdobjem I—III 75/74 takole: 186, 259, 336, 220.

Zanimiva je tudi primerjava odstotka ostanka dohodka v vrednosti proizvodnje.

Razdobje	1974	1975
I—III	3,1	3,3
I—IV	3,0	4,7
I—V	2,9	5,7
I—VI	4,8	6.0

Lani smo ob polletju zabeležili velik skok (to je že stara toda slaba navada ob periodičnih obračunih), medtem ko imamo letos enakomernejšo rast in kar je pomembnejše — na višji ravni.

Podrobnejši podatki o naših osebnih dohodkih, o izvajanju določil samoupravnega sporazuma — tudi po TOZD — kakor tudi podatki o kazalnikih uspešnosti poslovanja so objavljeni v obvestilih.

Kljub temu, da se je odbor za načrtovanje močno zavzel, da bi letošnji gospodarski načrt sprejeli že v začetku leta, smo zopet, kot po dosedanji praksi pred dejstvom, da bo le-ta končno sprejet šele avgusta tega leta.

Ne bi naštel razloge in iskal krivce, ki so botrovali takemu načinu pristopa k funkciji planiranja.

Dejstvo je, da se v celoti nismo dovolj pripravili, da bi to tako pomembno funkcijo izvedli v roku in bolj na samoupravni osnovi.

Že pri oblikovanju osnov za gospodarske načrte TOZD (katere osnutek je bil izdelan že konec lanskega leta) in pri izdelavi predlogov gospodarskega načrta (v maju in juniju tega leta) smo slišali številne pripombe, da ne smemo zavoljo preobremenjenosti strokovnih kadrov, zaradi močno povečanega obsega del, izgubljati časa z oblikovanjem osnov planiranja.

Prav tako so bile pogoste pripombe, da je planiranje izključno stvar določenih strokovnih služb v skupnih službah ter da naj le-te bodo nosilke planiranja v vseh njegovih fazah.

Taka stališča ne samo, da so v nasprotju z ustavnimi določili, temveč lahko celo pomenijo, da želimo, da ostane planiranje, namesto po ustavi samoupravna pravica delavca, stvar strokovnih služb.

Predsedstvo CK ZKJ je na svoji 16. seji, dne 26. 6. 1975 ugotovilo, da so doslej načrti nastajali izključno pod vplivom vodilnih delavcev in strokovnih služb, ter da delavci še vedno niso postali dejanski nosilci planiranja.

Pri nas v podjetju se ugotavlja še slabše stanje, z načrtovanjem naj se ukvarjajo izključno strokovne službe pri skupnih službah (ne delavci, ne TOZD in niti vodilni delavci).

Ugotavljamo lahko, da so se tudi pri nas pokazali določeni odpori pri uvajanju novega načina planiranja, ki se kažejo predvsem v naslednjih oblikah:

— v ohranjevanju podjetniškega pristopa k načrtovanju v TOZD s katerimi se skušajo še naprej uveljati delni interesi na račun drugih in skupnih interesov pa tudi v nasprotovanju, da bi lastne interese usklajevale z interesi drugih nosilcev načrtovanja, pri čemer se prepogosto ne moremo dokončno dogovoriti o obveznostih, ki so idejno-politično in družbenoekonomsko razjasnjene,

— v še vedno preveč prisotnem konceptu administrativno-centralističnem pristopu, ki se kaže v zgolj formalnem pristopu TOZD k vsem oblikam načrtovanja (razvojnega, srednjeročnega, letnega itd.),

— v skupinsko lastniški miselnosti, na podlagi katere se v podjetju in posameznih TOZD pojavljajo poskusi zapiranja in neodgovornega obnašanja do usklajevanja skupnega razvoja,

— v nezaupanju v načrtovanje nasploh, še posebej v samoupravno družbeno planiranje, ki mora temeljiti na sporazumevanju in dogovarjanju,

— v nespoštovanju in izigravanju sprejetih samoupravnih sporazumov in dogovorov,

— v ocenah, da v razmerah gospodarske nestabilnosti ni možno uveljaviti načrtovanja, ker da gre razvoj svojo pot, ne glede na to, če TOZD oz. delovna organizacija oblikuje svoj načrt ali ne.

Ne glede na to, da imamo predloge gospodarskih načrtov pred seboj sorazmerno pozno, ali pa prav zaradi tega, se moramo sedaj zavzeti, da bodo le-ti čimprej predloženi delavcem v TOZD da o njih razpravljajo in jih sprejmejo.

Popolnoma jasno je, da zaradi že omenjenih razlogov, sestavljeni predlogi ne bodo v celoti zadovoljili vse želje posameznih razpravljalcev.

Prav tako je tudi jasno, da v pogojih poostritve investicijske politike, ne bodo nekatera predvidevanja tako ustvarjena kot so načrtovana.

Mislim, da bi morali kljub temu stremeti za tem, da predlagane načrte, če ni v njih večjih nepravilnosti, čimhitreje sprejemajo, saj je pri njihovem sestavljanju le bilo vloženo veliko dela in truda in se je z njimi skušalo v najboljši meri zagotoviti enakomeren razvoj, usklajen s skupnimi interesi vseh TOZD v GIP Gradis. Koleto Vinko, dipl. oec.

NADALJEVANJE S 1. STRANI NADALJEVANJE S 1. STRANI NADALJEVANJE S

Zakaj kasnimo?

Sestavina	1974	1975	Indeks	Delež v % 1974	Delež v % 1975
Celotni dohodek	1801	2885	160	96.6	102,4
Vrednost proizvodnje	1865	2817	151	100	100
Tuje storitve	387	520	134	20,7	18,5
Vrednost čiste proizvodne	1478	2297	155	79,3	81,5
Stroški	1012	1563	154	54,3	55,5
Družbeni proizvod	466	734	157	25.0	26,0
Amortizacija	35	74	211	1,9	2,6
Dohodek	431	660	153	23,1	23.4

Pri povečanju obsega del za 51 %, načrtujemo sicer povečanje stroškov za 54 % (poslabšanje ekonomičnosti); vendar pa se vrednost čiste proizvodnje povečuje v večji meri — za 55 % in v še večji meri celotni dohodek — za 60 %, ker načrtujemo precejšnje zmanjšanje zalog in nedokončane proizvodnje ob koncu leta (indeks 67, zmanjšanje za 33 %). Najpomembnejša podatka v tej preglednici predstavljata povečana deleža družbenega proizvoda od 25 % na 26 % in dohodka od 23,1 % na 23,4 odstotka.

Sestavina	1974	1975	Indeks	Delež v % 1974	Delež v % 1975
Dohodek	431	660	153	100	100
Obveznosti	70	107	153	16,2	16.2
Čisti dohodek	361	553	153	83.8	83,8
OD in OP	275	408	148	63.8	61,8
Ostanek dohodka	86	145	168	20,0	22,0
Delež ost. D v VP	4,6	5,2			
Delitev ČD	76 : 24	74 : 26			

Obveznosti načrtujemo z enakim porastom kot dohodek. Optimistično upamo, da družba vendarle ne bo pretiravala z obremenitvami, kar velja tudi za naše (pogodbene) obveznosti. Do polletja je zelo slabo kazalo, pa se je stanje ob samem polletju približalo načrtovanim odnosom.

Opazen je manjši porast OD in OP. Po skupščinski resoluciji bi smeli porasti največ za 90 % porasta družbenega proizvoda, to je za 51 %, kar je več od naših 48 %.

Rezultat take načrtovane delitve je večji porast in delež ostanka dohodka. Kot vidimo, načrtujemo skoraj 15 milijard starih dinarjev ostanka dohodka; to pa je še vedno komajda nekaj več kot 5 % klasičnega dobička. Poleg tega nam bo inflacija zmanjšala realno vrednost naše presežne vrednosti še za nekaj milijard. O glavnih kazalnikih uspešnosti, o nivoju predvidenih OD in še o nekaterih drugih pomembnejših elementih GN-75 smo že pisali.

Merila za delitev

V skladu z določili samoupravnega sporazuma o združitvi TOZD v Gradis določamo z gospodarskim načrtom tudi merila delitve.

Letos se TOZD prvič odločajo posamič o svoji delitvi povečanega dohodka na OD in OP. Tako ima skoraj vsaka TOZD svojo stalnico v obrazcu delitve, vse pa so nižje (ostrejše) kot jih omogoča samoupravni sporazum v gradbeništvu.

Med merili za delitev OD so tudi krivulje za določevanje nagrad organizatorjem proizvodnje. Po priporočilu GSP znaša nagrada organizatorju proizvodnje 15 % v primeru, da njegova TOZD doseže planirani uspeh. Nagrada se začne računati, ko se začne oblikovati ostanek dohodka, torej že pri 0,1 % ostanka dohodka; čeprav vemo, da je za pokritje vseh potreb treba ustvariti najmanj 4 % ostanka dohodka.

Merilo za nagrajevanje organizatorjev je torej blago. Poleg tega pa se neverjetno težko lotevamo naloge, po kateri je treba na osnovi 13. člena pravilnika izoblikovati še druga merila poleg glavnega merila, to je povečanega dohodka na pogojno uro — PD/ph.

Nadalje se med merili nahaja tudi določilo najvišjih in najnižjih osebnih dohodkih. Oba sta načrtovana dokaj visoko. Medtem ko naj bi bili najvišji OD odvisni predvsem od uspeha, pa načrtujemo najnižji OD pri normalnem (planiranem) uspehu in stoodstotnem učinku delavca na 12 dinarjev neto na uro; to je skoraj 30 % nad najnižjim možnim nivojem v Sloveniji!

Polletni podatki kažejo, da bomo ob koncu leta le stežka zmogli izplačati vsem delavcem višje OD od 12 din na uro, kar velja zlasti za nekatere gradbene enote. Končno sta med merili tudi osnovi za prispevek skupnim službam in za izobraževanje.

Prvi je znižan od lanskih 6,35 % na 6 %, pri čemer je pa kljub načrtovanemu znižanju pričakovati ob koncu leta še nižji strošek, to je vračilo denarja TOZD.

Za izobraževanje v okviru centra za izobraževanje se načrtuje prispevek 2,5 % od izplačanih dohodkov in prejemkov.

(nadaljevanje na 6. str.)

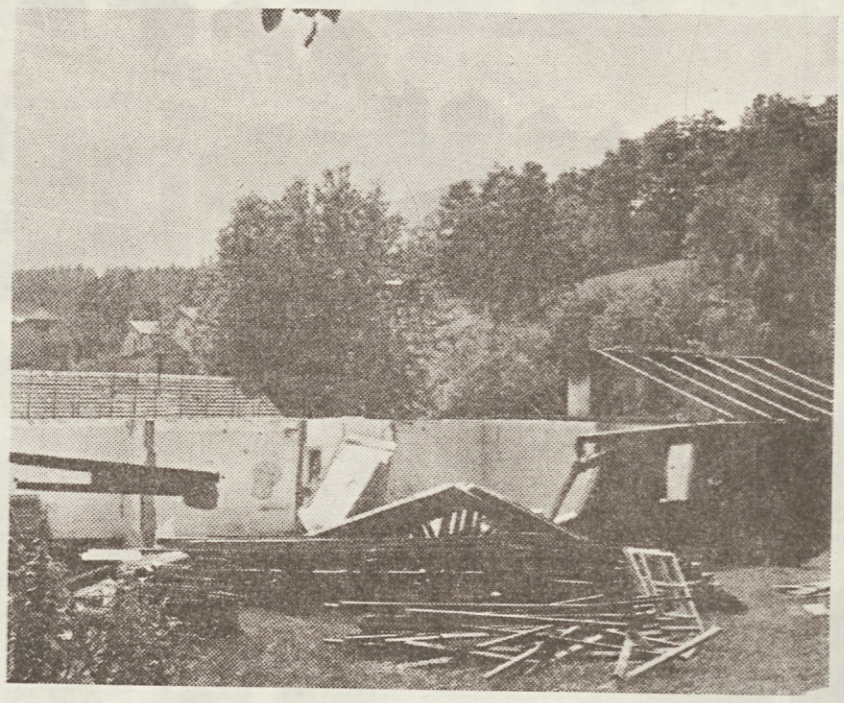

Podiranje zadnje barake delavskega naselja na Ravnah. Vsi delavci so se že preselili v nove zidane prostore

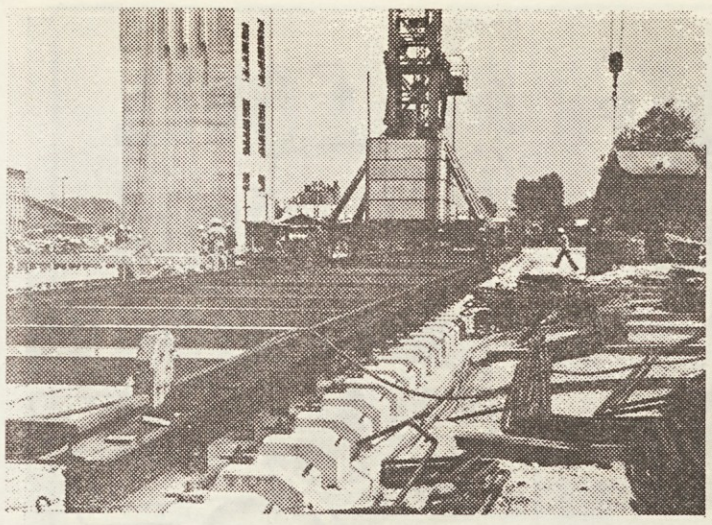

Montažno progo za težke žerjave smo prvič uporabili v Šoštanju

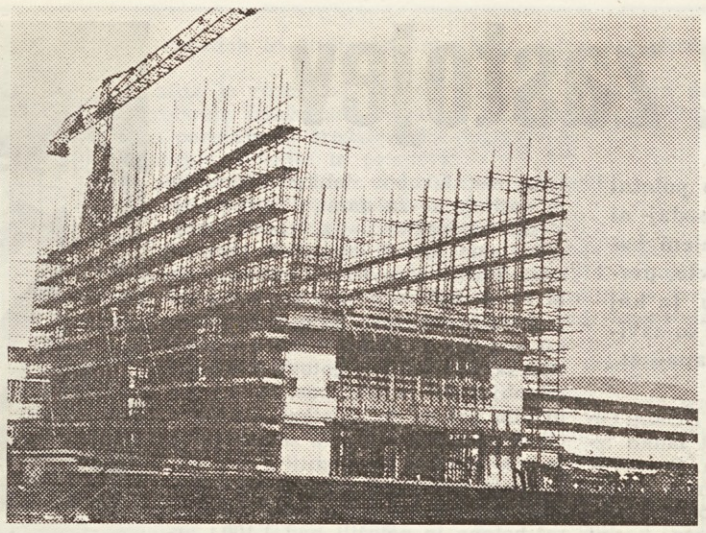

Gradnja bunkerskega dela

Temelji strojnice TE Šoštanj IV

Čez nekaj let trije novi energetski objekti

Ko smo lani večkrat sedeli ob svečah in hočeš — nočeš uživali v romantični temi, smo se ponavadi spraševali, kje vendar so tiste elektrarne, ki jih imamo raztresene po vseh predelih Slovenije. Drava je vsa okrašena z njimi, tudi na Savi jih je nekaj in drugod, pa vendar je vedno tako pomanjkanje električne energije. Če pa gledamo poleg še naš gospodarski razvoj, ki se čedalje bolj opira na ta vir energije, potem bomo kar hitro ugotovili, da kljub velikemu številu elektrarn še vedno (in vsake leto bo huje) ni dovolj elektrike. Naša industrija se razvija, proizvajalci energetike pa capljajo za njo in vedno večji razkorak je med njimi. Edina rešitev je čim hitrejša gradnja večjih elektrarn, ki bi nam pomagale iz sedanje energetske krize, ki sicer ni taka, kot tista zaradi pomanjkanja nafte na zahodu, za nas pa vseeno dovolj pereča, da čimprej nekaj ukrenemo.

SB-500 tudi v Šoštanju dobro služi svojemu namenu

Slovenija ravno v tem času gradi tri velike energetske objekte: atomsko elektrarno v Krškem, hidroelektrarno na Dravi (Srednja Drava II) in četrto fazo termoelektrarne v Šoštanju. Te tri bodo spet zapolnile nekaj vrzeli v našem energetskem sistemu, prav Gradis pa je tisti, ki te objekt gradi. Srednjo Dravo II in jedrsko elektrarno v Krškem smo že predstavili v prejšnjih številkah, danes pa je na vrsti Šoštanj.

Načrt izgradnje predvideva 24 novih objektov ob že sedanjih objektih termoelektrarne Šoštanj. Malo bliže si bomo ogledali štiri največje:

— glavni pogonski objekt
— priprava vode
— hladilni stolp
— dimnik

3. februarja letos so delavci celjske TOZD Gradisa pričeli z deli na glavnem pogonskem objektu. Rok za dograditev vseh del je dolg 2 leti. Lokacija objektov je zelo primerna, saj je v neposredni bližini rudnika lignita. Zmogljivost rudnika je 3,6 milijonov ton premoga na leto, ugotovili pa so, da je njegovih zalog še za 100 let. Kakšne pa so potrebe termoelektrarne? Samo Šoštanj III porabi 300 ton na uro. Obstoječi transport premoga ima zmogljivost 800 ton na uro, sedaj pa bodo zgradili še enega prav takega. Tako bo vedno obstajala stoodstotna rezerva, saj bodo vse štiri faze TE Šoštanj potrebovale 800 t/h. Predvidevajo, da bo termoelektrarna potrebovala 4 milijone ton premoga.

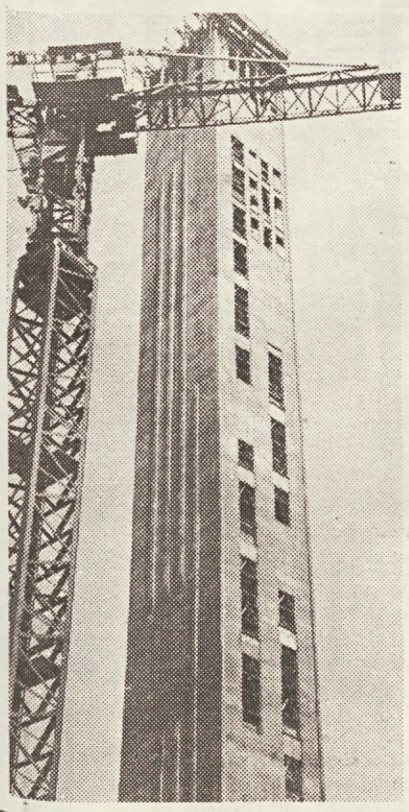

Stopniščni stolp so gradili z drsnimi opaži

Glavni pogonski objekt obsega kotlovnico, stopniščne stolpe III in XI, deionatno zgradbo, bunkerski del in strojnico. Na mestu, kjer sedaj gradijo, so prvotno stale delavnice in skladišče. Tako so morali najprej zgraditi nove objekte, da so vanje preselili iz starih, potem pa so vse porušili.

Kotlovnico bodo zgradili samo do kote ±0,00, nad tem pa bo jeklena konstrukcija do višine 50 m; sam kotel, ki se nahaja v sredini kotlovnice, pa sega do višine 95,50 m (kotel visi na posebni jekleni konstrukciji, tako da se lahko razteza). Kotlu dovaja potrebno gorivo šest mlinov, od katerih ima vsak zmogljivost 75 ton na uro. Pet mlinov neprestano deluje, šesti pa je v čiščenju. Kotlovnica do kote ±0,00 je že končana, prav tako pa tudi vsi potrebni temelji za mline in ventilatorje. Zanimivost pri tej gradnji je, da so vgrajevali zelo velike konstrukcije. Tako so na primer temelji kotlovne konstrukcije »požrli« 400 m³ betona temelji ventilatorjev in mlinov pa po 300 m³ betona. Seveda so porabili tudi velike količine betonskega železa. 20. avgusta bo začelo montažno podjetje »Brača Kavurič« iz Zagreba montirati jekleno konstrukcijo kotlovnice. Delali bodo s 600-tonskim žerjavom.

Stopniščni stolp III je objekt z zelo majhnim tlorisom, vendar visok 83 m. Stolp so zgradili z drsnimi opaži in betoniranje je trajalo 39 dni.

Stopnišče XI je nižje in ga Celjani sedaj gradijo, način gradnje pa je klasičen.

Bunkerski del glavnega pogonskega objekta je zelo masivna konstrukcija, tudi tu se temelji zelo močni — 1600 m³ betona je v njim. Objekt je visok 50 m, sedaj pa so zgradili 12 m. Dela potekajo v začrtanem roku, končana pa bodo do novega leta.

Strojnica je objekt, kjer bo nameščena turbina. Ta objekt je v zaostanku, vendar bo dograjen do konca leta. Višina objekta je 30,8 m.

15. julija so Gradisovci začeli z gradnjo hladilnega stolpa. Ta objekt bo zgrajen podobno kot hladilni stolp za TE III, iz montažnih elementov. Spodnji premer bo 80 m, višina pa 94 m. Rok za dograditev objekta je 12 mesecev, vendar so z deli pričeli prej kot so nameravali, saj so pred njim veliko večja zemeljska dela, kot pa so predvidevali. Sedanja lokacija objekta je namreč pomaknjena v hrib in tako bo potrebno odkopati približno 20.000 m³, pa tudi fundiranje bo zahtevnejše, saj je vpliv rudarjenja v neposredni bližini vseh objektov TE IV.

Dimnik, ki ga bodo zgradili, bo visok 230 m. Do pomladi mora biti zgrajen do kote ± 0,00, nato pa bo ekipa, ki sedaj gradi dimnik v Trbovljah nadaljevala gradnjo same dimnične tuljave. Ko bodo končali dela na dimniku, bodo končali tudi dela na objektih za čiščenje dima (elektrofiltri) Sedaj se 50 % ulovljenega pepela porabi za izdelavo elektrofiltrskih zidakov. Gradis je sedaj zgradil nov objekt za izdelavo teh zidakov, starega pa porušil. Ostalo polovico pepela bodo odvajali s pepelovodom v ugreznine.

V letošnjem letu imajo v planu, da bodo pričeli z deli še na dveh zanimivih objektih: reaktorski del in filtrski objekt. Oba objekta služita za pripravo tehnološke vode.

Ostali objekti so manjši in njihova gradnja se bo pričela šele naslednje leto. Trenutno je na gradbišču 325 fizičnih delavcev, delajo pa v dveh izmenah po 12 ur. V nočni izmeni dela manj delavcev kot podnevi, saj delajo takrat samo tisto, kar je nujno.

Na gradbišču v Šoštanju imajo urejeno novo menzo. Hrano delijo na samopostrežen način, nabavljajo pa jo v obratu družbene prehrane — restavraciji »Kajuh«. Prostori za delavce na gradbišču so tudi zadovoljivo urejeni, saj ima vsak delavec svojo garderobno omarico.

Za pripravo betonskih mešanic imajo na gradbišču Gradisovo betonarno SB 500. Silosi za cement imajo sedaj zmogljivost 280 ton cementa (prej le 100 ton). Do sedaj je bilo vgrajnega približno 8.000 m³ betona. Armaturo jim krivi železokrivnica v Ljubljani, delno pa tudi železokrivnica v Celju. Do sedaj so vgradili približno 1500 ton železa najrazličnejših profilov. Računajo, da bo na leto vgrajeno 3000 ton armature.

Naši gradbinci v Šoštanju so potožili, da imajo kratke roke za gradnjo, vendar smo ugotovili da kljub temu dela potekajo po planu, pa tudi kvaliteta teh je dobra; investitor je z njo zelo zadovoljen, prav tako pa tudi s prizadevnostjo samega našega kolektiva pri delih.

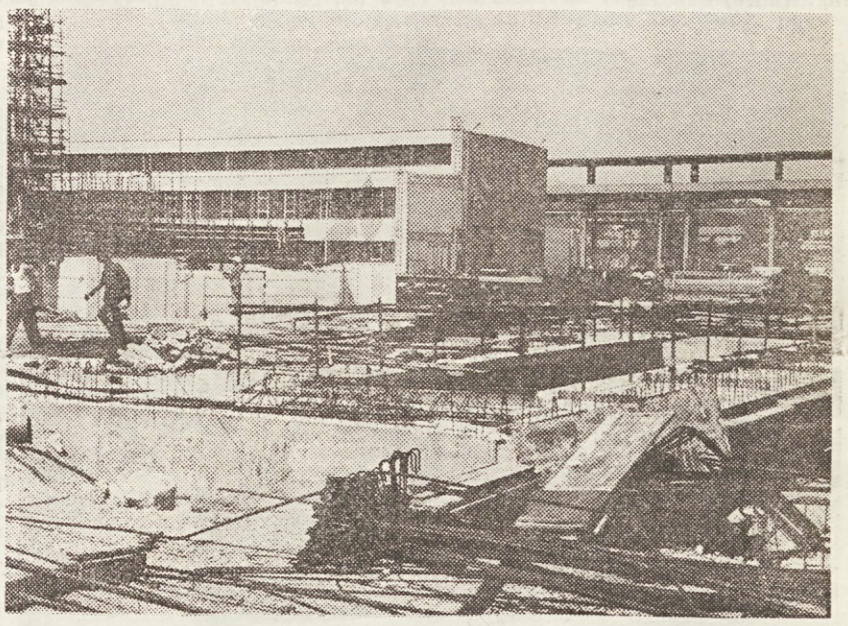

Plošča kotlarne za TE Šoštanj IV

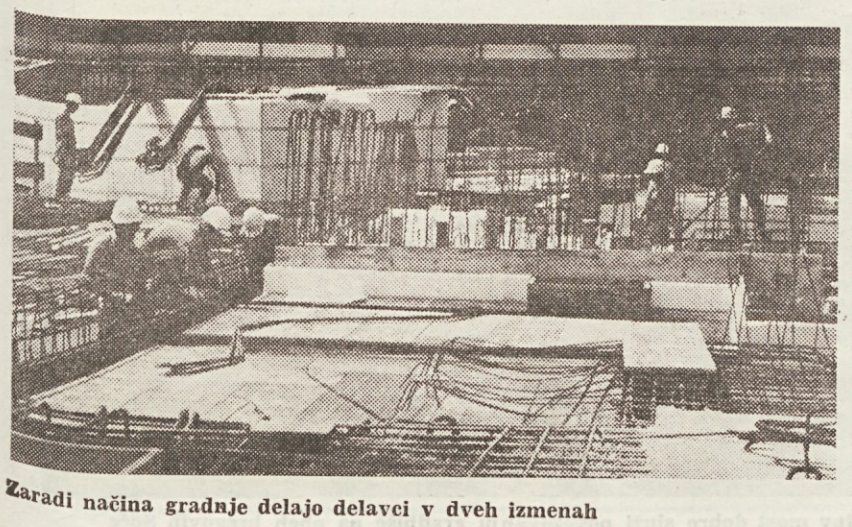

Zaradi načina gradnje delajo delavci v dveh izmenah

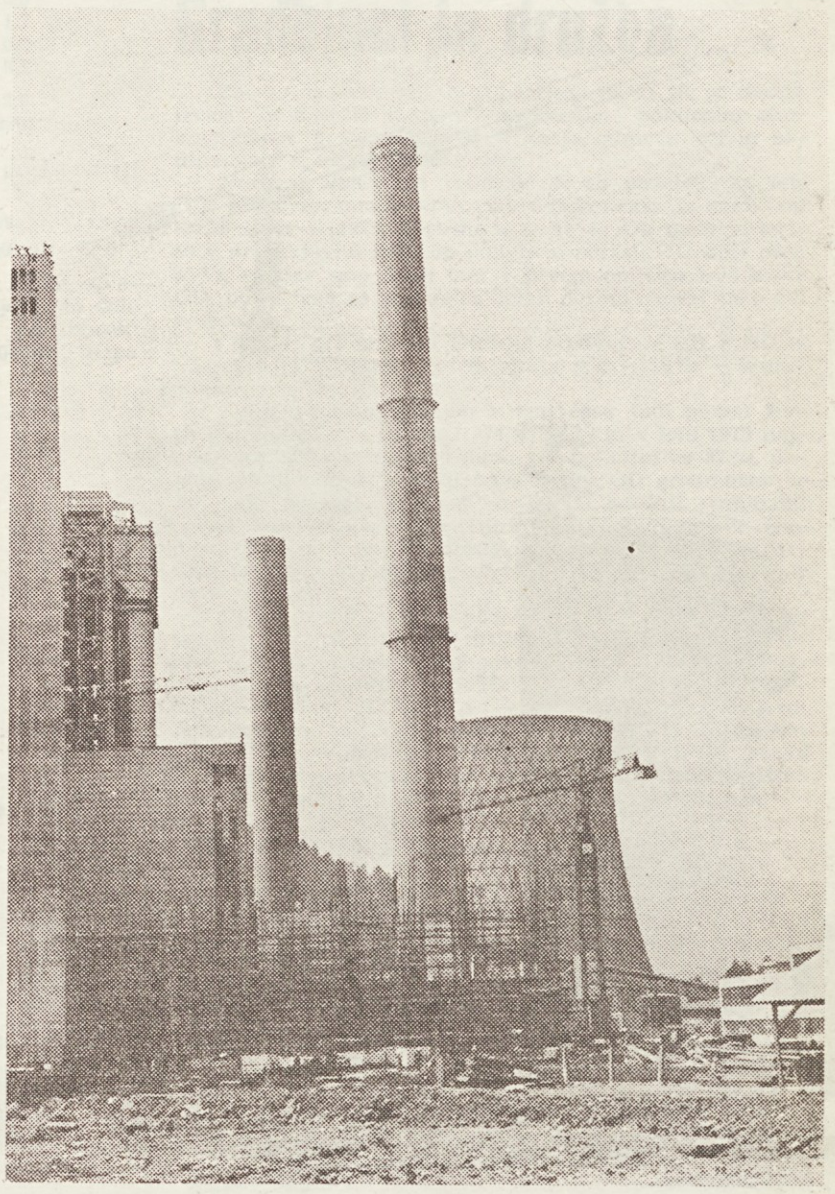

»Stari« del Termoelektrarne in začetek novega dela

V Anhovem brez zastojev

Na gradbišču za novo cementarno v Anhovem je kljub poletni pripeki zelo živahno. Delo gre kar dobro izpod rok in za sedaj ni večjih zastojev. Z uvedbo nočne izmene je rešen tudi problem betoniranja, tako da delavci opravijo podnevi vsa dodatna dela, premikajo opaže in postavljajo armaturo, ponoči pa betonirajo. In kaj vse so delavci jeseniške TOZD napravili od začetka leta, ko so zavihali rokave nam je povedal vodja gradbišča inž. Andrej Lapajne:

Od vseh objektov, ki jih trenutno gradimo za novo cementarno je najbolj zahteven objekt G 7, to sta dva silosa za surovine. Trenutno smo na višini 33 m od skupno 49 m, kolikor bo končna višina. Delo nam ne povzroča kakšnih posebnih težav, saj pri izgradnji uporabljamo plezajoče opaže avstrijske firme DOKA. Ob dopolnitvi z LIP ploščami lahko izdelamo dober vidni beton. Povprečno rabimo za izgradnjo enega prstana, to je enkratnega betoniranja 35 cm širokega oboda silosa, 3 dni (1 dan postavljanje, 1 dan prestavitev opaža). Če bo šlo brez zastojev tudi vnaprej, potem bomo končali oba silosa že do konca septembra.

Ing. Andrej Lapajne

Tudi pri ostalih objektih se držimo rokov. Za 75-metrski dimnik betoniramo temelje, za drugi dimnik, za katerega bomo prav tako izdelali temelje pa še nimamo projekta. Ostali del obeh dimnikov bodo izdelali delavci Vatrostalne iz Zenice. Tudi pri naslednjem objektu F 3-mlinici surovin smo že napravili točkovne kot tudi strojne temelje. Pri tem nas je deloma ovirala dobava armature, ki pa smo jo nato z nočno izmeno nadoknadili. Omenim naj še, da so nam pri postavljanju armature za te temelje pomagali železokrivci iz Centralne železokrivnice, sicer pa opravljamo vsa železokrivska dela s svojimi železokrivci. Za ta objekt so tudi že postavljeni odri za stebre in ploščo na koti +4.10.

Temelji za elektrofiltre, katere bomo tudi izdelali mi, so v fazi zakoličevanja. Ko bomo dobili projekte, bomo začeli z gradbenimi deli. Na objektu E 26 — jašek za elevator in izstresališče za boksit in pirit je 60 % vseh del že opravljenih. Glede na težavnost izkopov lahko rečem, da je najhuje že za nami. Izkop po sistemu vodnjaka — z izpodkopavanjem smo morali uporabiti tudi pri naslednjem objektu — elevator za M 15, za katerega smo že dobili armaturni načrt, tako da bomo v začetku avgusta že lahko začeli z izgradnjo, saj so izkopi že gotovi. Naslednji od objektov je trafopostaja, ki naj bi bila gotova do začetka novembra. Glede na izvedena dela smatram, da je rok povsem sprejemljiv.

V vse navedene objekte smo skupaj vgradili že nekaj več kot 9.000 m³ betona in položili nad 1.100 t armature.

V razgovorih smo tudi že za načrte za M 15 — mlinico cementa, N 16 — silosi za cement in P 17 — parkirnico in odpremo cementa. Za silose za cement smo del načrtov že prejeli in sicer do kote +11 m.

Objektov je kar precej. Ali je prav toliko tudi problemov?

Vsekakor na tako velikem gradbišču ne gre brez problemov in zastojev. Seveda poskušamo vse kar najhitreje rešiti. Največ imamo težav s tekočo dobavo načrtov. Prav zaradi tega poskušamo s projektantom Slovenija projektom doseči nekakšen sporazum, da bi vsaj za nekatere objekte vključili tudi naša projektivna biroja. Zaenkrat je to še odprto vprašanje, ker se projektant s tem ne strinja.

Naslednji problem je koordinacija naše priprave dela in gradbišča samega. Priprava dela dobiva namreč načrte direktno od projektanta in izdela posamezne naloge ne oziraje se na celovitost dela posameznega objekta. Naše želje so tudi v tej smeri, da bi naše potrebe uskladili z delom priprave dela, saj bi bila nato praktična izvedba zadane naloge mnogo lažja.

Tudi dobava armature je včasih vprašljiva vendar moramo poudariti, da se na naši enoti dovolj angažirajo in tudi to nalogo dobro opravljajo, čeprav je sektor precej oddaljen. Morda je tudi to vzrok, da moramo na vse strani čakati kakšen dan več.

In kaj delate v prostem času?

Glede na podaljšan delovni čas in občasno nočno delo prostega časa naših 190 delavcev, kolikor jih je trenutno na gradbišču, skoraj nima. Od jutra, ko gredo iz lepo urejenega naselja, kjer je še vedno problem pitne vode, so na gradbišču kar do 18. ure. Na gradbišče dobivajo kosilo, medtem ko zajtrkujejo in večerjajo v naselju. S hrano nas oskrbuje menza gradbenega podjetja Primorje.

Kljub tako napornemu in zgoščenemu delavniku pa si delavci enkrat tedensko privoščijo malo rekreacije na kegljišču v Novi Gorici. Rezultat tega je bil tudi prijateljski četveroboj v kegljanju med sindikalnimi ekipami podjetij, ki sodelujejo pri gradnji nove cementarne. V odlični organizaciji KK Salonit so zmagali prireditelji, ki so podrli 512 kegljev. Drugo mesto je osvojila naša ekipa s 476, Hidromontaža 395 in Primorje 382 podrtimi keglji. Za vsako ekipo je nastopilo 6 tekmovalcev. Glede na dane možnosti rekreacije tudi v drugih panogah — odbojki, nogometu, streljanju in namiznem tenisu bomo kmalu organizirali podobne četveroboje tudi v ostalih disciplinah.

Kakšno pa je sodelovanje na strokovnem področju?

Bolje obdelana organizacija gradbišča in že v naprej določene zadolžitve so porok za dobro sodelovanje. To sodelovanje še povečujemo z vsakodnevnimi reševanji tekočih problemov, saj si pomagamo, če je le mogoče. Vsi se namreč zavedamo da bomo le tako lahko dosegli skupen cilj, izgradnjo nove cementarne, katere I. faza naj bi začela poskusno obratovati že prihodnje leto.

mk

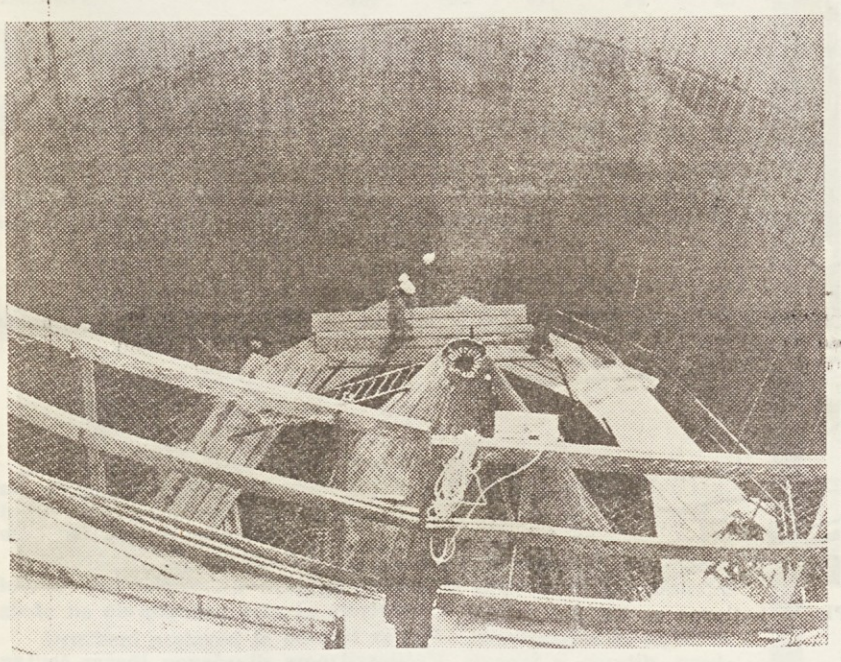

Pogled v notranjost silosa

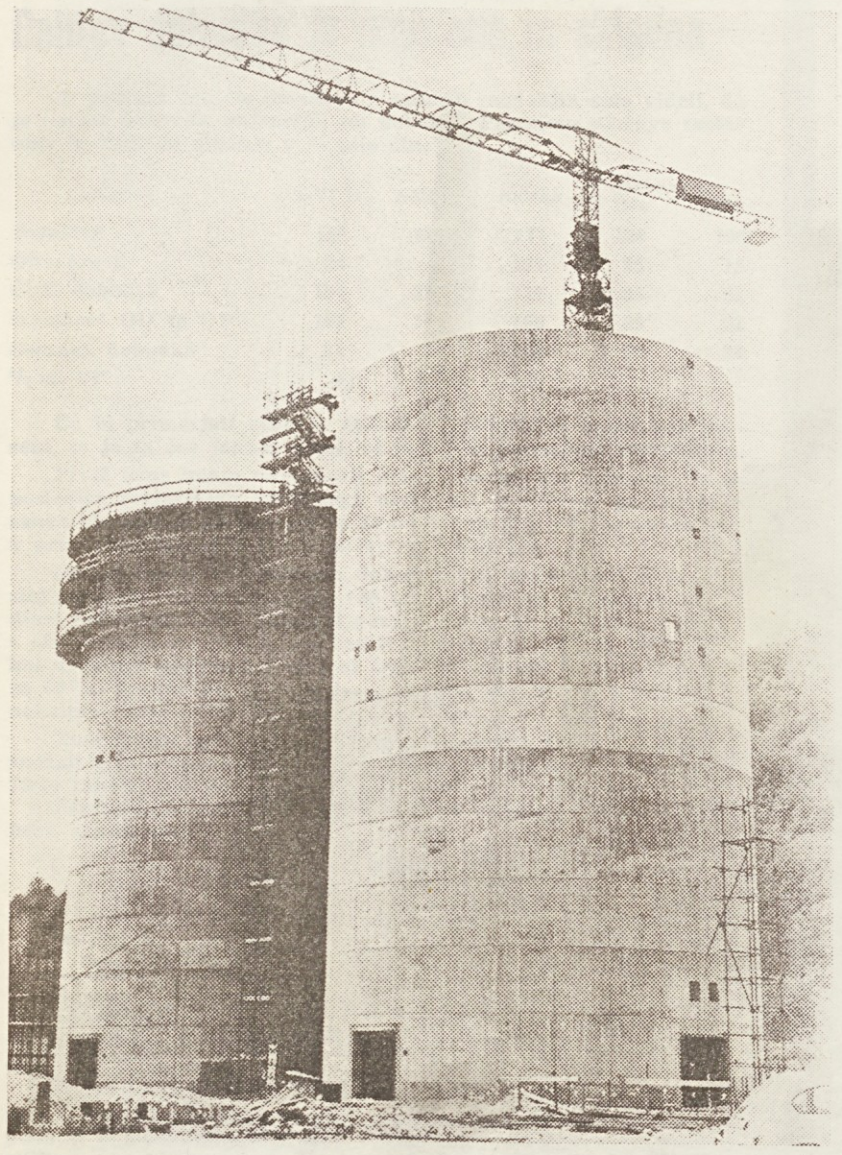

Silosa za surovine sta že dosegla višino 33 m

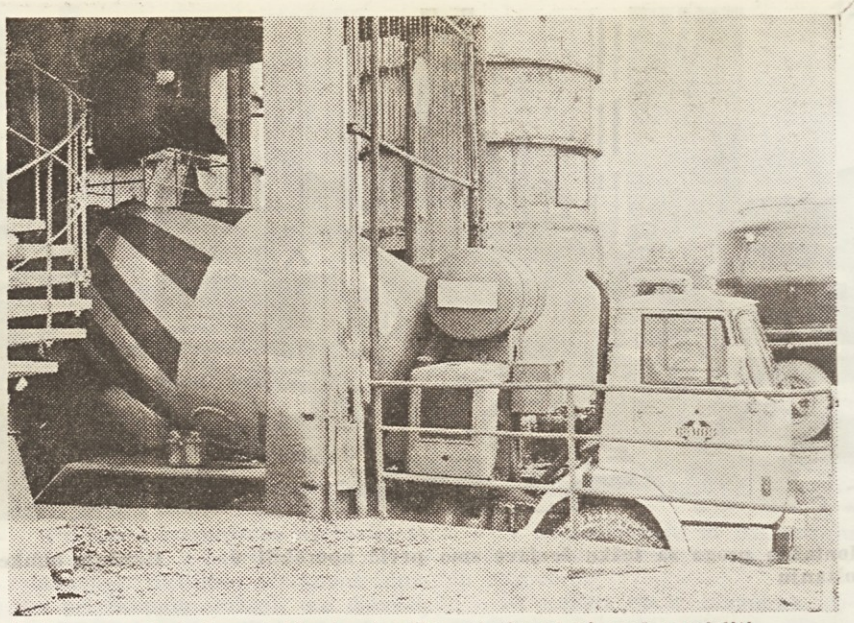

Sodobne gradnje brez takšnele »hruške« si skoraj ni moč zamisliti

Ob dnevu šoferjev

Vedno na poti

V gradbeništvu je večina poklicev takih, da se jih ne da opravljati v pisarnah ali v neki topli delavnici. Če si zidar, zidaš pač zunaj, če si tesar, železokrivec, betoner ali karkoli že, prav tako delaš zunaj. Tudi delo tehnikov in inženirjev je vezano na teren.

Imamo pa tudi kar eno celo TOZD za katero bi lahko rekli, da je vsa na terenu — to je Strojno prometni obrat, ki ima svoje zaposlene na vseh naših gradbiščih Šoferje in strojnike potrebujejo na še tako majhnem gradbišču. Če pogledamo, kje imajo največ dela, bomo tam našli tudi največ SPO. Tako jih je veliko v Mariboru, Celju, v Krškem, v Ravnah, Šoštanju, precej jih je tudi na Gorenjskem. Težka vozila na primer vlačilci, imajo svojo bazo sicer v Ljubljani, vendar so prav tako vse dni na terenu.

»Veliko povpraševanje je tudi po avtomešalcih; teh je vedno premalo,« nam je pripovedoval Tone Stanovnik, vodja avtoparka pri Strojno prometnem obratu, »gnečo naredijo tudi same gradbene TOZD, ker se ponavadi ne sporazumejo med seboj, kdaj bo kdo potreboval stroj. Velikokrat se zgodi, da moramo delati tudi v soboto in nedeljo, ker pač takrat na nekaterih gradbiščih opravljajo nujna dela. Zelo obremenjeni so tudi vlačilci za cement; ti so praktično vedno na cesti.

Avtopark se je v zadnjih letih precej razširil in obnovil. Do leta 1970 smo imeli večinoma starejše avtomobile, v zadnjih petih letih, predvsem v preteklih dveh, pa smo naš avtopark kvalitetno dopolnili in tudi povečali. Tako tudi nimamo dosti težav s popravili in nabavo rezevnih delov.

Če primerjamo letošnji del leta z enakim obdobjem lani bomo ugotovili, da je bilo letos več prometa kot lani. Zopet moramo poudariti da so bili najbolj zasedeni, oziroma obremenjeni vlačilci in avtomešalci — zima je bila namreč mila in gradnja se je neovirano nadaljevala. Letos je bilo v prvih šestih mesecih prevoženih več kot 1,5 milijonov kilometrov, lani pa smo imeli v celem letu prevoženih 2,379.694 km. Trenutno je zaposlenih 130 šoferjev. Nekateri vozijo že po 20 25 let. Njihovo delo je naporno, svojo družino vidijo le za kratke čase, pa vendar z veseljem opravljajo svoj poklic.«

Tako nam je povedal Tone Stanovnik. Kaj pa menijo sami šoferji?

Franc Erjavec. »Septembra bo že 23 let. Kod vse sem že vozil! Menda sem bil kar povsod že po Jugoslaviji, prav gotovo pa na vseh Gradisovih gradbiščih — tudi v Bosni. Najdlje časa sem bil v Ravnah na Koroškem skoraj pet let. Drugače pa sem se vsakih nekaj mesecev selil z gradbišča na gradbišče. Seveda mi je najlepše v Ljubljani, kjer imam družino, ampak tudi drugje se da živeti.«

Franc Gačnik: »Pri Gradisu vozim že 19 let, prej pa sem bil dve leti v naši ključavničarski delavnici. Tako kot Erjavec sem bil menda tudi jaz že na vseh Gradisovih gradbiščih nadlje pa v Kopru, ko smo gradili Luko. Čeprav drugih služb ne poznam ker je moja prva zaposlitev ravno v Gradisu, mi je tu všeč in ne bi menjal. Res je da nam včasih tudi ni vse lepo in prijetno, vendar vsako delovno mesto prinaša poleg dobrih tudi kakšno slabo stran.«

Tako pravijo o svojem poklicu in delu pri Gradisu naši šoferji. Prejšnji mesec so praznovali svoj dan — dan šoferjev. Praznovanje so pripravili blizu Vrhnike. Tako kot vsako leto je bilo to komaj dočakano srečanje, saj se le redko dobijo vsi delavci SPO skupaj. Še praznovanje dneva šoferjev morajo razbiti na dva dela — enega imajo v Mariboru, enega pa kje blizu Ljubljane. Ob njihovem dnevu jim želimo še naprej srečno in varno vožnjo.

Naš dolgoletni šofer Franc Erjavec

Gradisov vestnik

»Gradisov vestnik« izdaja delavski svet podjetja Gradis. Ureja ga uredniški odbor. Odgovorni urednik Lojze Cepuš. Tehnični urednik Matija Krnc. Tisk tiskarna Tone Tomšič v Ljubljani — Izhaja mesečno

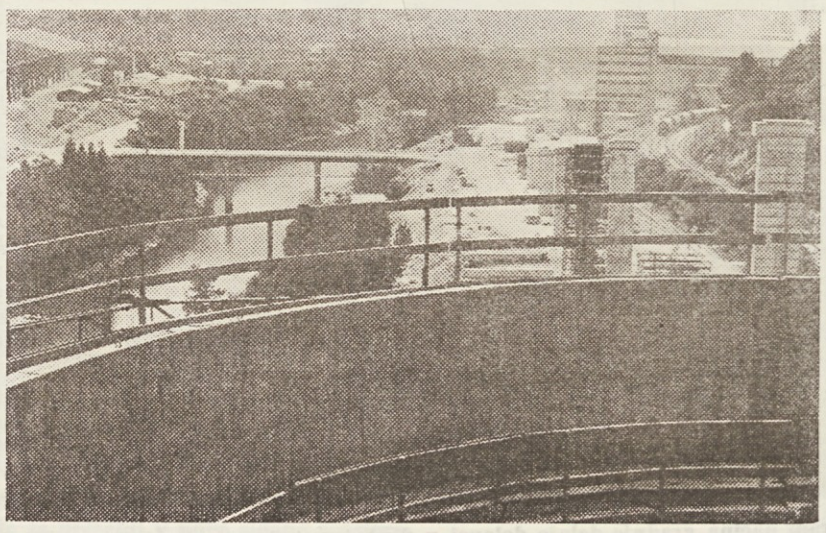

Nov most dobro služi povezovanju gradbišč na obeh bregovih Soče

Živo delo ključ do gospodarnosti in stabilnosti

Letos je meseca junija analitskoplanska služba objavila posebno analizo z naslovom CENA URE DELAVCA. Analiza je bila sestavljena z večkratnim namenom:

1. Ugotoviti smo hoteli, koliko stroškov in sredstev (iz skladov) porabi poprečni Gradisovec.

2. Opozoriti odgovorne organe in delavce v TOZD na »ceno« živega dela zlasti tedaj, kadar se odločajo bodisi za sprejem delavcev bodisi za nadomestitev živega dela s strojnim delom.

3. V času stabilizacijskih naporov cele družbe je prav, da ekonomiziramo tudi s stroškom živega dela; tembolj, ker s tem povzročamo porast produktivnosti ter boljši osebni dohodek in življenjski standard polno zaposlenih delavcev.

Analiza je razdeljena na pet poglavij; v vsakem pa so podrobneje izračunane sestavine posameznih stroškov oziroma porabljenih sredstev. Ta poglavja so:

1. osebni dohodki in prispevki
2. osebni prejemki iz dohodka in prispevki
3. prejemki iz materialnih stroškov
4. prejemki iz sklada skupne porabe
5 zakonske obveznosti izhajajoče iz živega dela.

Podatki so izračunani za leti 1973 in 1974, ocenjeni za leto 1975 in predvideni za leto 1976. Analiza s tem nima le dokumentarnega pomena, ampak tudi uporaben značaj za danes in jutri.

Poglejmo najprej strukturo posameznih elementov:

Element	1973	1974	1975	1976
1. bruto OD	78,1	74,6	73,0	72,0
2. bruto OP	2,1	2,5	3,0	3,0
3. prejemki iz mat.	9,3	11,6	11,0	12,0
4. prejemki iz skl.	4,5	4,8	7,0	6,0
5 zakonske obveznosti	6,0	6,5	6,0	7,0
Skupaj	100	100	100	100
od tega neto OD in OP	55,6	54,6	54,0	54,0

Delež osebnih dohodkov se zmanjšuje, deleži vseh ostalih elementov pa naraščajo. Značilen je podatek, da znaša neto delež komaj nekaj več kot polovico, to je od celote predstavljajo neto osebni dohodki in prejemki okoli 54 %.

Ustavimo se pri vsakem elementu, da bi zvedeli kaj vsebuje, kakšen ima delež in kako se giblje. Vsi podatki so v dinarjih na uro.

1. OSEBNI DOHODKI IN PRISPEVKI

Sestavina	1973	%	1974	%	1975	%	1976	%
a) OD za efektivno delo	12,99	53,9	15,78	56,1	20,65	55,5	27,50	55,0
b) OD v nadurah	2,07	9,2	2,49	8,9	3,25	8,7	4,00	8,0
c) dopusti, prazniki	1,58	7,1	1,86	6,6	2.40	6,4	3,00	6,0
č) boleznine do 30 dni	0,28	1,3	0.32	1,1	0,35	0,9	0,50	1,0
d) dodatek za stalnost	0,56	2,5	0.55	1,9	0,55	1,5	1,00*	2,0
skupaj OD bruto	17,48	78,1	21,00	74,6	27.20	73,0	36,00	72,0
OD neto	12,02	53,7	14,73	52,3	19.12	51,3	25,50	51,0
prispevki	5,46	24,4	6.27	22,3	8,08	21,7	10,50	21,0
verižni indeksi OD	100		120		130		132	(206)**

* vsebuje tudi OD (dodatek) za minulo delo
** v oklepaju je celotni bazni indeks 1976/1973

Osebni dohodki od dela (1 a in 1 b) predstavljajo 64 % bruto oziroma 45 % neto od vseh stroškov živega dela. V primerih, ko je to delo nizko produktivno (slaba organizacija, nizka kadrovska struktura, zlasti pa neučinkovito nagrajevanje) dejansko lahko govorimo, da stroški presegajo učinke ali po domače: »Ni podjetja, ki bi lahko tako nizko plačalo delo, kot je nizek učinek slabega (neproduktivnega) delavca.« Saj se ne glede na delo »obesi« na takega, to je na vsakega delavca več kot 50 % drugih izdatkov!

Zaključek: načrtujmo, gospodarimo z živim delom, nagrajujmo ga po rezultatih dela, zaostrimo delovno disciplino; samoupravljavci in vsi marljivi delavci — onemogočite lenuhe, za njih ni ne sindikalne ne družbene zaščite!

2. OSEBNI PREJEMKI IZ DOHODKA

Sestavina	1973	%	1974	%	1975	%	1976	%
a) honorarno delo	0,05	0,2	0,07	0,2	0,09	0,2	0,15	0,3
b) nagrada učencev	0,31	1,4	0.50	1,8	0.87	2,4	1,15	2,3
c) nagrada praktikantov	0,02	0,1	0,02	0,1	0,02	0,1	0,03	0,1
č) štipendije	0,08	0,4	0,10	0,4	0,12	0,3	0,17	0,3
skupaj OP bruto	0,46	2,1	0,69	2,5	1,10	3,0	1,50	3,0
OP neto	0,42	1,9	0,64	2,3	1,02	2,7	1,39	2,8
prispevki	0,04	0,2	0,05	0,2	0,08	0,3	0,11	0,2
verižni indeks OP	100		150		159		136	(326)

Že prej smo spoznali, da gre za najmanjši element, saj predstavlja v celoti le 3 %. Znotraj tega elementa je največja sestavina — nagrade učencev. Le-ta tudi najbolj narašča in ima zato najmočnejši vpliv na skupen porast (indeks 326, samo nagrade učencev imajo predviden indeks 370).

Naraščanje izdatkov za učence je prej ko slej pozitivno. Lahko rečemo, da učenca v prvem letniku vzdržuje kolektiv, da se mora v drugem letniku s svojim delom (z rezultati dela) vzdrževati sam, to je zaslužiti svojo nagrado, v tem ko bi moral v tretjem letniku poprečen učenec poleg svoje nagrade s svojim delom prinašati še presežek. Koristnost dela učencev pa ne gre meriti le v njegovi učni dobi, marveč predvsem kasneje, ko se izuči za poklic.

3. PREJEMKI IZ MATERIALNIH STROŠKOV

Sestavina	1973	%	1974	%	1975	%	1976	%
a) potne dnevnice	0,09	0,4	0,15	0,5	0.32	0,9	0,50	1,0
b) terenski dodatek	0,83	3,8	1,52	5,4	1,81	5,0	2,65	5,3
c) znižane dnevnice	0.49	2,2	0,62	2.2	0,59	1,6	1,00	2,0
č) nadomestilo za ločeno življenje	0,05	0,2	0,13	0,5	0,14	0,4	0,25	0,5
d) prevoz na delo	0,14	0,7	0,17	0,6	0.17	0,5	0,25	0,5
e) kilometrina	0,12	0,5	0,20	0,7	0,23	0,6	0,30	0,6
f) topli obrok	0,27	1,2	0.36	1,3	0,57	1,6	0,85	1,7
g) obleka in obutev	0,03	0,1	0,05	0,2	0,07	0,2	0,10	0,2
h) zdravstvene storitve	0,05	0,2	0,07	0,2	0,08	0,2	0,10	0,2
skupaj	2,07	9,3	3,27	11,6	3,98	11,0	6,00	12,0
verižni indeksi	100		158		122		151	(290)

V primerjavi s preteklimi leti, kakor tudi glede na ocene v prihodnje, se v največji meri povečujejo stroški za terenski dodatek in znižane dnevnice. Glavni razlog je v strukturi samih del. Iz leta v leto imamo več del na objektih, na katerih so večji stroški življenja bodi zaradi oddaljenosti od naseljenih krajev (avtocesta, hidroelektrarna) bodi zaradi nadpoprečno visokih življenjskih več stroškov (turistični objekti Bernardin). Zaradi oddaljenejših objektov naraščajo tudi potni stroški.

Terenski dodatek in znižane dnevnice skupaj (3 b in 3 c) v odnosu do OD iz dela (1 a in 1 b) so predstavljali različen delež in sicer — v %:

1973	1974	1975	1976
8,8	11,7	10,0	11,6

V poprečju to pomeni, da je vsak deseti dinar izplačan kot nadomestilo za povečane stroške življenja in dela na terenu. Ugodno je naraščanje stroška za topli obrok; 0,57 din na uro da pri 182 urah na mesec 104 din; to pa je že 5 % najnižjih OD.

4. PREJEMKI IZ SREDSTEV SKLADA SKUPNE PORABE

Sestavina	1973	%	1974	%	1975	%	1976	%
a) regres za dopust	0,24	1,1	0,37	1,3	0,44	1,1	0,50	1,0
b) denarna pomoč	0,01	—	0,02	0,1	0,02	0,1	0,03	0,1
c) spominska darila	0,02	0,1	0,02	0,1	0,03	0,1	0,03	0,1
č) posojila graditeljem	0,40	1,8	0,33	1,2	0,44	1,1	0,50	1,0
d) nakup stanovanj	0,11	0,6	0,08	0,3	0,11	0,3	0,15	0,3
e) odškodnina ponesrečencem	—	—	0,02	0,1	0,02	0,1	0,03	0,1
f) dotacija sindikatu	0,10	0,4	0,11	0,4	0,13	0,3	0,18	0,3
g) ekskurzije in izleti	0,01	—	0,01	—	0,02	0,1	0,02	—
h) gradnja samskih domov	0,10	0,4	0,32	1,2	1,35	3,6	1,50	3,0
i) stroški za solidarnost	0,01	—	0,03	0,1	0,02	0,1	0,03	0,1
j) razni izdatki	0,02	0,1	0,03	0,1	0,02	0,1	0,03	0,1
skupaj	1,02	4,5	1,34	4,8	2,60	7,0	3,00	6,0
verižni indeksi	100		131		194		115	(294)

5. ZAKONSKE OBVEZNOSTI — DELNO

Sestavina	1973	%	1974	%	1975	%	1976	%
a) dodatni prispevki za socialno zavarovanje	0,27	1,2	0,54	1,9	0,71	1,8	1,00	2.0
b) prispevki za stanovanjsko izgradnjo	1,08	4,8	1.30	4,6	1,68	9,2	2,50	5,0
skupaj	1,35	6,0	1,84	6,5	2,39	6,0	3,50	7,0
verižni indeksi	100		136		130		146	(259)

	1973	%	1974	%	1975	%	1976	%
za stanovanja	1,69	7,6	2,03	7,2	3,58	9,2	4,65	8,3
verižni indeksi	400		120		176		130	(275)
% od OD	11,00		11,1		15,0		14,8	

Največji porast imamo v letošnjem letu zaradi izgradnje samskih domov, pri čemer imamo obveznost po družbenem dogovoru podreti vsa lesena prebivališča stalnejšega značaja v naseljenih krajih, pravilom v krajih, v katerih imajo TOZD svoj sedež.

Letos je namenjeno več kot polovica sredstev iz sklada skupne porabe za gradnjo samskih domov, drugo leto pa polovica sredstev; in tako bo (moralo biti) bržkone še dve naslednji leti.

Prejemki nad prekinjeno črto — do e — imajo značaj individualnih prejemkov, pod črto pa značaj posrednih prejemkov, ki jih ne uživajo povsem določeni delavci.

Dodatni prispevek za socialno zavarovanje plačujejo tiste TOZD v tolikšni meri kot so jim boleznine nadpoprečne. To pomeni, da bolniški izostanki ne vplivajo negativno samo zaradi izplačil boleznin do 30 (in več) dni, in zgube zaradi dohodka, marveč tudi zaradi dodatnih plačil prispevkov. Obravnavani prispevek je celo precej večji kot znašajo vse izplačane boleznine do 30 dni (primerjaj 1 č s 5 a).

Tega prispevka na primer plačamo dvakrat več kot izplačamo regresa za dopust (!) ali celo štirikrat več kot izdamo skupaj za denarne pomoči, odškodnine ponesrečencem, za solidarnost, spominska darila, za ekskurzije in izlete ter dotacije sindikatu!

Prispevek za stanovanjsko izgradnjo je visok. Vse več TOZD se odloča za povišanje prispevne stopnje, ki je doslej znašala v poprečju 7 % in bo prihodnje leto znašala predvidoma 8 % od OD.

Če seštejemo samo tiste sestavine (4 č, 4 d, 4 h in 5 b), ki jih namenimo za samska ali družinska stanovanja, potem dobimo tako sliko:

Samo za stanovanjske potrebe (brez izgradnje provizorijev na gradbiščih in brez denarja, ki ga vlagajo delavci sami) potrošimo 15 % OD, to je skoraj polovica več kot izplačamo na račun terenskega dodatka in znižanih dnevnic! 3,58 din na uro predstavlja letos 650 din na mesec ali 7800 din letno na delavca oziroma 53 mio (5,3 milijarde starih) din za cel Gradis. Za ta denar bi lahko zgradili nekaj stanovanjskih blokov z okoli 175 stanovanji ali pa nekaj samskih domov z več kot 700 posteljami!

To so velike stvari, čeprav smo se skozi našo analizo prebijali z relativno majhnimi odstotki in parami. Vendar je Gradis velik in pri skoraj 15 milijonih ur v letošnjem letu pomeni 1 para na uro 15 milijonov starih dinarjev, 1 odstotek pa že več kot pol milijarde starih dinarjev.

Kaj to pomeni? **Samo za en odstotek je treba povečati produktivnost, pa bomo prihranili pol milijarde starih dinarjev, s katerimi lahko zgradimo najmanj 15 stanovanj ali samski dom s 70 posteljami!**

Samo z majhnimi dodatnimi napori — zlasti tehničnega kadra — lahko s pomočjo ustreznejšega nagrajevanja v enem letu povečmo produktivnost za dodatnih 5 %. Kaj to pomeni? In zgodba s prihrankom se nadaljuje. Uresničimo jo! Saj ne bomo prihranili le na stroških za živo delo, ampak bomo omogočili marljivejšim delavcem tudi višji zaslužek, povečali disciplino in še bolj utrdili kolektiv za bližajoči se čas, ko bo treba vsak dinar bolj trdo pridelati.

Gradbinci in družba

Zbirne izračune in razne primerjave, ki jih je možno izvesti iz nasutih podatkov prepustimo poklicnim strokovnjakom, ki nam morajo še in še odpirati oči in nas usmerjati k uspešnejšemu delu.

Prav na koncu pa vendarle še en podatek. Za leto 1975 predvidevamo za 30 % višje OD kot smo jih imeli lani (27,20 din/h — 1975, 21,00 din/h — 1974). Ob polletju letos so v primerjavi z lanskim polletjem porasli OD sicer prek 35 %, vendar smo imeli lani v prvem polletju zelo nizke OD, poleg tega pa smo letos delali pozimi skoraj tako kot v sezoni.

Če zdaj primerjamo letošnje predvidene OD z OD iz leta 1973 (17,40 din/h), potem znaša porast 56 % — nominalno.

Kolikor pa upoštevamo v tem času tudi porast življenjskih stroškov (v letu 1974 za 25 % in v letu 1975 najmanj za 27 %, kolikor znaša že ob polletju) za 57 %, potem spoznamo, da se tudi letos realni OD gradbincev še ne bodo povečali, kolikor bo znašal letošnji nominalni porast OD manj kot 31%. Hkrati pa ugotavljamo v Gradisu, da se je povečala produktivnost za 6 % in da družbeni proizvod in dohodek naraščata za več kot 10 % bolj od porasta OD.

Odkod tedaj dobivajo podatke in glas nekateri — tudi odgovornejši predstavniki družbe, ko govori(či)jo o enormnem porastu osebnih dohodkov v gradbeništvu? Ali je morda odgovor iskati v podatkih o sezonskih ali celo mesečnih nihanjih OD ali v cenah stanovanj, v katerih predstavljajo neto OD gradbenih delavcev 6 % (toliko kot znaša 1 m² položenega parketa) ali kje drugje — morda v preplanirani investicijski potrošnji, ki ji gradbeništvo skoraj ni kos?

Stane Uhan

Železokrivci hitijo z vezanjem armature

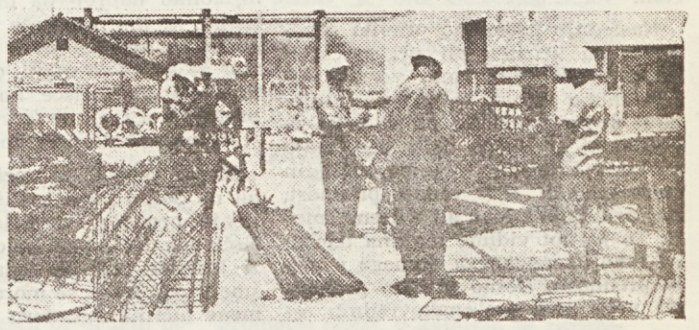

Praksa je potrebna

Vsako leto v našem podjetju poživijo delovišča v poletnem času mlade »moči«. Treba je nabrati nekaj prakse, da bo potem delo v šoli lažje, pa tudi kakšen dinar pade v žep, če ne za knjige, pa za košček počitnic na morju. Poiskali smo dva med njimi:

Marija Boršič: Študiram na filozofski fakulteti, oddelek romanistike. V Gradis sem prišla zato, ker dela tukaj moj brat. Doma sem iz Ljubljane, vendar je kljub temu kar težko zjutraj vstajati in priti pravočasno v službo, čeprav razdalja od doma do tukaj ni velika. Delo samo mi je všeč, čeprav ni prav nič v zvezi z mojim študijem. Tu se bom naučila, kako se sploh dela v službi. Vendar, če malo bolj pomislim, tukaj ne bi ostala, je preveč enolično delo. Če bi že prej vedela, kaj bom delala, bi prosila, da bi šla kam na tako delovno mesto, kjer bi lahko tudi svoje znanje francoščine uporabila.«

Nashat Sammouy: »Doma sem iz Bagdada v Iraku in pri vas študiram arhitekturo. Sedaj sem že dve leti in pol v Sloveniji. Najprej sem se moral naučiti precej slovenščine, da sem sploh lahko študiral. Sedaj je že bolje.

V Gradis sem prišel na prakso preko fakultete. Sicer sem že prej vedel, da je Gradis veliko podjetje, zato sem rad prišel sem. Sedaj delam na gradbišču nove klinične bolnice in delo mi je všeč. Če ne bi moral študirati za izpite, bi ostal kar dlje časa, kot pa traja obvezna praksa. Tako pa moram hitro narediti še en izpit, da se lahko vpišem v naslednji letnik in tako bom potem dobil vsakomesečni prispevek svoje države. Sedaj me namreč vzdržuje brat. Če bom uspešno končal fakulteto, bom šel študirat na tretjo stopnjo. Takrat bi tudi rad prišel v Gradis na prakticiranje.«

Marija Boršič

Nashat Sammouy

Vsako delo je lepo, samo moraš ga imeti rad

Zdenka Traven, IV. letnik Ekonomske srednje šole opravlja obvezno počitniško prakso v finančnem oddelku TOZD Ravne na Koroškem.

»Zelo lepo so me sprejeli,« je dejala tovarišica Zdenka, »ko sem prvi dan nastopila prakso. Naučila sem se vrsto stvari iz knjigovodstva, ki jih prej nisem poznala. Po mojem je le prav, da gremo štipendisti na prakso, ker se tu prvič srečujemo s kolektivnim delom in življenjem. Delati je lepo, končno pa vsako delo moraš imeti rad in uspehi nikoli ne izostanejo.«

Zdenka Traven

(nadaljevanje z 2. strani)

Skupne naložbe in potrebe

Vsebinsko najbrž najpomembnejši je tisti del skupnega načrta, ki govori o namenskem združevanju sredstev, o zneskih in o osnovah za zbiranje teh zneskov. Načelno imajo prav v tisti TOZD, v kateri zahtevajo, da se že v programu razvoja razdelijo tako zneski kot osnove in sevenameni za posamezne naložbe in potrebe. To kanimo letos s programom razvoja do leta 1980 tudi storiti. Toda brez skupnih naporov, včasih tudi odrekanj (predvsem na račun dupliranja zmogljivosti, manj racionalnih naložb in tako imenovanih črnih investicij v lastni režiji), bo le stežka uresničevati načelno pravilno postavljanje rešitve.

Po letošnjem zaključnem računu bi drugo leto združevali sredstva v Železarne in Železokrivnico, v poslovno zgradbo z nabavo računalnika in potrebe skupnih služb ter za potrebe centralnega skladišča. Iz ostanka dohodka bi morali nameniti nekaj sredstev tudi za obratna sredstva.

Iz sredstev sklada skupne porabe pa bi zgradili novo hišico v Ankaranu, krili zgubo počitniških domov, prispevali konferenci sindikata, kegljaškemu klubu in šoli, nad katero imamo patronat ter za potrebe delavcev skupnih služb.

Predlog navaja tudi osnove. Vsa sredstva, ki bi jih po predlogu združevali — ne pa tudi odtujevali — predstavljajo 30 % od načrtovanega ostanka dohodka.

Vseh naložb iz ostanka dohodka naj bi bilo nekaj manj kot 80 %, od tega 22 % v gradbene objekte, 54 % v delovne priprave in 4 % ostalih naložb.

Vseh planov je 19 in več

Obstajajo še drugi posebni plani na primer za sredstva za varstvo pri delu, za sredstva za razvojno dejavnost in drugi, ki jih v ta tekst ne moremo vključiti, ker ne želimo še bolj utruditi bralce.

Za varstvo pri delu na primer predvidevamo 7,35 mio din sredstev. Največ teh sredstev bo šlo za zaščito rok in nog (rokavice, škornje, čevlji) in telesa (obleka, dežni plašči, bunde) in sicer za vsa zaščitna sredstva 84 odstotkov, preostalih 16 odstotkov pa za nudenje prve pomoči, požarne varnosti, za razne varnostne meritve, literaturo in propagando.

Za razvojno dejavnost načrtujemo 3,50 mio din sredstev — komaj dober promil od vrednosti proizvodnje Največji zneski so namenjeni za razvoj industrijskega načina raznih vrst gradenj, kakor tudi za razvoj nekaterih izdelkov, ki jih proizvajajo naši obrati. Tudi razvoju tržišča menimo posvetiti nekaj naporov in denarja.

S. U.

Novi cestno prometni predpisi - VIII

Prednost, vsi bi imeli radi prednost na križiščih. Toda žal, prednost je voznikom odmerjena po določenih pravilih. Ta pa bodo danes predmet razprave v našem sestavku.

Najprej osnovno pravilo: voznik, ki s stranske ceste prihaja z vozilom na cesto, za katero je s prometnim znakom označeno, da ima prednost, mora pustiti mimo vsa vozila, ki vozijo po tej cesti. Stranske ceste so označene z mednarodnimi prometnimi znaki, ki so vsem dobro znani: »Križišče s prednostno cesto« in znak »ustavi«. Pri tem opozarjamo že na novi prometni znak STOP, ki je osmerokotne oblike in ga bomo vse pogosteje srečevali na naših cestah.

Naslednje prometno pravilo prednosti: na križišču ali pri srečanju z drugim vozilom mora voznik pustiti mimo vozilo, ki prihaja z njegove desne strani. To pa ne velja za vozila, ki vozijo po tirih, ker imajo na takih križiščih, to je na križiščih enakovrednih cest vedno prednost, naj prihajajo z leve ali z desne smeri. To je, kot vidimo majhna izjema od tako imenovanega desnega pravila prednosti. Desno pravilo prednosti velja tudi na enakovrednih cestah na primer dveh ali več prednostnih, kot tudi dveh ali več neprednostih stranskih cest, ki so, čeprav stranske, vendar v medsebojnem odnosu enakovredne.

Gremo naprej: voznik, ki na križišču zavija z vozilom na levo mora pustiti mimo vozila, ki prihajajo z nasprotne smeri in na križišču ne spreminjajo svoje smeri ali zavijajo na desno, razen če ni s postavljenim prometnim znakom drugače določeno. To je jasno. Vendar nekaterim voznikom ni popolnoma jasno, kje na križišču se morajo ustaviti, ko odstopajo prednost nasproti vozečim. V takem primeru morajo vozniki zapeljati na samo križišče proti sredini, toliko naprej, da niso v napoto tistim, ki jim prihajajo nasproti. Tako so morda napravili čakalni prostor še komu za njimi, da lahko tudi ti prevozijo križišče, ko ni več nasprotnih vozil, ali ob izpraznitveni fazi spremembe smeri vožnje.

Mnogi vozniki, ki vozijo naravnost ali na desno skozi križišče in seveda imajo prednost pred levimi v križišču čakajočimi zavijalci vozijo skozi križišče tudi še tedaj, ko ne bi smeli več, ko bi se morali zaradi rumene luči na semaforu ustaviti pred križiščem. Kaj so s tem povzročili? Zadrževali so na križišču tiste, ki bi morali že pred njimi izprazniti križišče.

In še spoštovanje kolesarjev na križišču. To zagotavlja pravilo, ki pravi: »voznik«, ki pri zavijanju z vozilom seka kolesarsko stezo mora pustiti mimo kolesa in druga vozila, ki vozijo po kolesarski stezi.«

Kazni

— Z denarno kaznijo od 100 do 500 din ali z zaporom do 30 dni se kaznuje voznik, ki v nasprotju z omenjenimi pravili izsiljuje prednost vožnje.

— Voznikom motornih vozil, ki so s prekrškom povzročili neposredno nevarnost za drugega udeleženca v prometu ali prometno nezgodo se sme izreči tudi varstveni ukrep odvzema vozniškega dovoljenja za čas od 30 dni do 6 mesecev.

Marjan Metljak

Učimo se nemški

Wir lernen Deutsch

75 Lektion

Unbestimmte Zeitadverbien (nedoločni časovni prislovi)

Sieh Übung 74!

Setzen Sie das fehlende Adverb ein! (Vstavite manjkajoči časovni prislov!) **Nach folgendem Beispiel: Der junge Arbeiter hat sich beide Beine schwer verletzt, ich fürchte, er wird immer ein Krüppel bleiben.**

1. In den letzten Monaten vor der Prüfung habe ich — gearbeitet.

2. Der Mensch kann sehr — hungern, aber nicht so — dursten.

3. Wir müssen in Berlin zwei Stunden auf unsern Zug warten, — können wir bequen Mittag essen.

4. Mein Bruder hatte eine leichte Nikotinvergiftung, der Arzt hatte ihm das Rauchen — verboten.

5. Das ist für ihn sehr schwer, denn er war gewöhnt, — zu rauchen.

6. — rührt er keine Zigarette an.

7. Unser Arzt hatte einen schweren Autounfall, er und sein Fahrer sind noch — ohne Besinnung, ich fürchte, es wird — dauern, bis er gesund ist.

Bestimmte Zeitbegriffe
(določni časovni pojmi)

a) **seit wann** (od kdaj): **seit heute, seit gestern, seit Montag usw seit einer Minute, seit einem Jahr, seit dem letzten Sonntag.**

Unbestimmte Zeitadverbien
(nedoločni časovni prislovi)

seitdem (od tedaj, odkar), **seither** (od tedaj), **seit kurzem** (od nedavna), **seit kurzer Zeit** (pred kratkim časom).

Bestimmte Zeitbegriffe

bis gestern (do včeraj) **bis heute, bis morgen, bis Montag, bis zum Herbst, bis zu den Ferien** (do počitnic) **bis zum nächsten Sonntag** (do prihodnje nedelje) **bis jetzt** (do sedaj).

Übung: Setzen Sie das fehlende Adverb ein:

1. **Mein Onkel war — immer gesund.**
2. **Vor fünf Jahren verlor er seinen Sohn bei einem Eisenbahnunglück, — kränkelt er beständig und sein Lebensmut ist — gebrochen.**
3. **Er versuchte sich abzulenken und war deshalb — dauernd auf Reisen.**
4. **Vor zwei Monaten kan er nach Hause und wurde — ernstlich krank.**
5. **— lag er zu Bett und war ganz teilnahmslos.**
6. **— scheint endlich die Gefahr vorüber zu sein.**
7. **Nachdem er — nicht geschlafen hatte, schläft er — besser.**
8. **Der Arzt meint, dass er — zu Bett liegen muss.**
9. **We geht es unserm alten Grossvater? — ging es ihm schlecht, — geht es ihm besser.**
10. **War der Briefträger scon da, — noch nicht.**
11. **Den starken Frost haben wir erst —.**
12. **Nach der Wetter-Ansage dauert er nur noch —.**

Wie oft? (kolikokrat)

a) **oft: jedesmal, oftmals, häufig, immer wieder, unaufhörlich, stets,**

b) **ziemlich oft** (precej pogosto), **neistens** (večinoma)

c) **nicht oft: selten** (redko), **nanchmal** (včasih), **wieder, hin und wieder** (od časa do časa), **dann und wann** (včasih, kdaj pa kdaj), **ab und zu** (včasih).

d) **regelmässige Wiederholungen** (redna ponavljanja): **täglich, stündlich, Wöchentlich, jeden Tag, alle Tage, jeden zweiten Tag, Tag und Nacht, jede Voche usw.**

e) **Die Adverbien oft, häufig, selten, können gesteigert werden.** (Gornji prislovi se lahko stopnjujejo):

oft — öfter — an öftesten, selten — seltener — am seltensten.

Übung: Setzen Sie die fehlenden Adverbien ein:

1. **Diese Arznei muss der Kranke — viermal nehmen.**
2. **Bei der Erziehung der Kinder muss man — Geduld haben, es genügt nicht, dass man nur — Geduld hat.**
3. **Die Zeitung kommt, —, die Zeitschriften kommen verchieden, einige —, andere —.**
4. **Wir hatten einen milden Winter, es waren — über 6 Grad Kälte, und wir hatten einen kühlen Sommer, es waren nur — über 20 Grad Wärme.**
5. **Jetzt sind es 10 Jahre, dass unser Vetter nach Afrika gegangen ist, zuerst haben wir — von ihn gehört, dann hat er immer —, zuletzt gar nicht mehr geschrieben.**
6. **Der Student geht — in die Universität, — in ein Kino oder ein Theater, — in ein Cafe oder Restaurant.**
7. **Er fährt — mit der Eisenbahn in die Umgebung und — mit dem Dampfer heimwärts.**
8. **Wir reisen im Sommer — an die See, nach Maribor, — in die Alpen. (3 Steigerungsstufen: z. B. oft, öfter, am öftersten).**
9. **Der Briefträger kommt — zweimal, vormittags- und nachmittags —.**
10. **Wer Schulden hat, muss die Zinsen regelmässig bezahlen, meist — oder —.**

Wörter — besede

hungern — gladovati
dursten — žejen biti
Vergiftung — zastrupitev
ohne Besinnung — nezavesten
kränkeln — bolehati
r Lebensmut — življenjski pogum
brechen (a, o) — zlomiti
ablenken — odvrniti, raztresti
teilnahmslos — ravnodušen
r Frost — mraz
e Wetteransage — vremenska napoved
unaufhörlich — neprestano
täglich — dnevno
e Arznei — zdravilo
e Geduld — potrpljenje
e Zeitschrift — časopis
heimwärts — proti domu
Schulden — dolgovi
e Zinsen — obresti

Za enega od objektov bo potrebno odkopati tudi del hriba

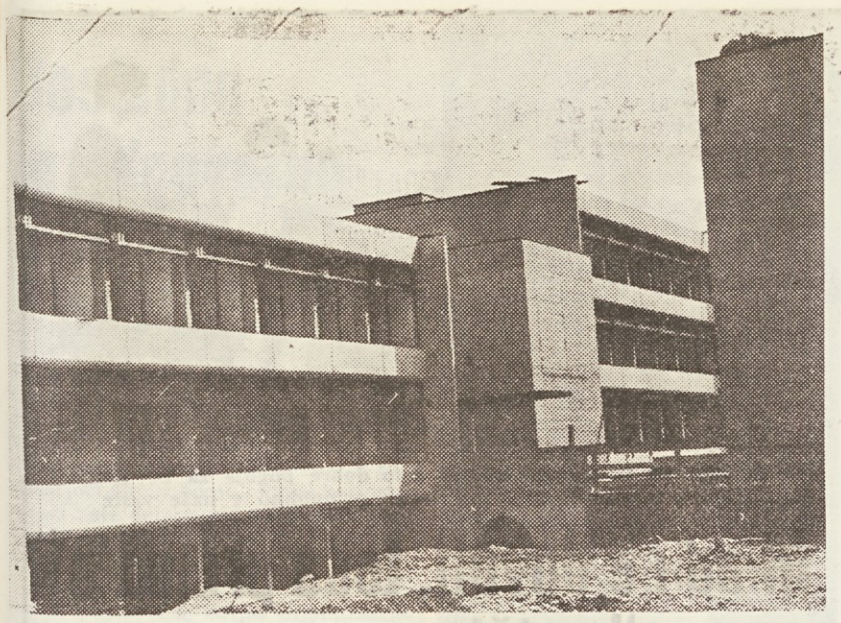

Tu bodo prostori za dekane in profesorje

Ekonomska fakulteta še v slikah

Odkar smo bili nazadnje na gradbišču ekonomske fakultete, je ta že precej zrasla. Glavni objekti so postavljeni, v njih sedaj gospodarijo obrtniki — tlakarji, pleskarji itd. Tuda sama oprema bo kmalu nameščena. Ko smo obiskali delovišče, so pritrjevali tehnični strop. Velike predavalnice, predavalnice in seminarji (torej južni del objektov) bodo končani že konec avgusta.

Gradis dela tudi zunanjo ureditev. Sedaj je na gradbišču 90 delavcev, lani poleti pa jih je bilo včasih tudi 120.

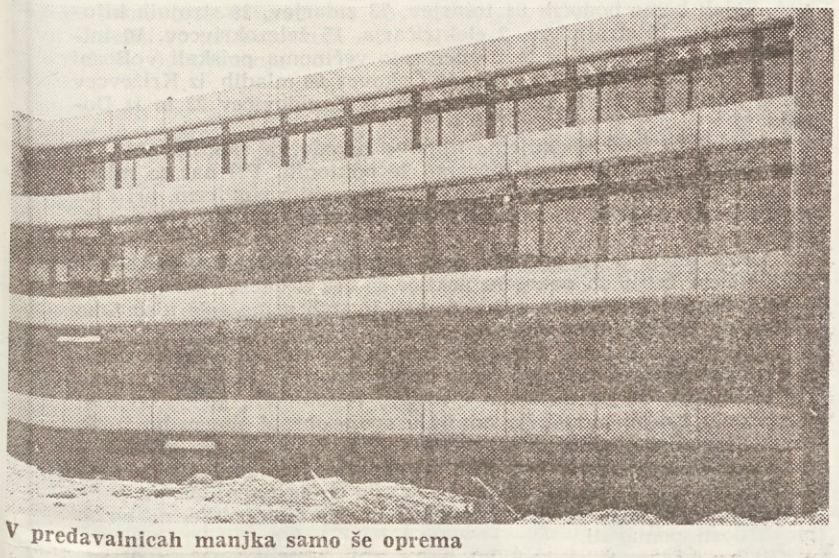

V predavalnicah manjka samo še oprema

Knjižnica ekonomske fakultete bo prav gotovo ena najlepših

Objekti ekonomske fakultete dajejo videz pravega malega naselja

Konec avgusta bodo velike predavalnice pripravljene za uporabo

Premalo varujemo zdravje in življenje ljudi

Poškodbe pri delu v industriji in tudi v gradbeništvu nikakor ne upadajo. Ravno v gradbeništvu, kjer je možnost, da imajo neprevidnosti lahko hude posledice, ne bi smeli iti mimo gornje ugotovitve nezainteresirani. Vse hitrejša industrializacija, ki se razvija na dognanjih tehnike, nam je omogočila hitrejšo gradnjo in bolj mehanizirano. Paralelno s tem pa so se zaradi premalo raziskanih nevarnosti, ki jih je uporaba tehnike in industrializacije prinesla s seboj, pojavile nezgode, ki zmanjšujejo vrednost dosežkov. Odstranitev nevarnih področij, ki se pojavljajo ob uporabi sodobne tehnike, je naloga strokovnjakov, posebno pa neposrednih organizatorjev dela, ki so jim taka področja znana. Nenehno spreminjajoča se tehnika in prepočasna integracija varnostnih elementov vanjo pa ima hude posledice za neposrednega proizvajalca. Pojavljajo se namreč vedno nove nevarnosti, ki terjajo ustrezne ukrepe in vedno večja finančna sredstva.

O tem smo se pogovarjali z delavcem oddelka za varstvo pri delu Bojanom Bambičem:

— Kakšno je pravzaprav stanje v Jugoslaviji glede poškodb pri delu?

— V vsaki družbeni ureditvi ima težnja zaščiti zdravje in življenje ljudi izredno velik pomen, predvsem zaradi ekonomskih in socialnih posledic. V Jugoslaviji se vsako leto poškoduje pri delu približno 250.000 ljudi in 500 jih zaradi posledic umre. Omenjene številke nas v Jugoslaviji po nekaterih podatkih oz. izračunih stanejo letno približno 5 milijard din. Zakaj?

Vsaka nesreča moti normalen potek dela, saj poškodovani delavec preneha z delom, ker mu je potrebno nuditi prvo pomoč, zdravniško oskrbo in večkrat tudi dolgotrajno domačo nego. Nastane pa tudi motnja v proizvodnem procesu zaradi vpliva nesreče na sodelavce ponesrečenega, torej na tiste, ki v času nesreče opravljajo svoje redno delo in nesrečo vidijo, o njej slišijo ali pa o njej sami več dni vznemirjeno pripovedujejo drugim. V takih primerih pride do padca storilnosti. Izgubljeno je veliko proizvodnega časa, izgubljeni čas pa pomeni izgubljeni denar.

Poleg izgube zaradi motenj v proizvodnem procesu pa ima delovna organizacija in družba nasploh zaradi nesreč pri delu še izdatke, ki nastanejo zaradi stroškov zdravljenja, rehabilitacije, raznih nadomestil itd., da materialno škodo, ki nastane na opremi in materialu kot spremljevalka skoraj vsake nesreče na delu, sploh posebej ne omenjamo, ker je sama po sebi umevna.

Dodatne stroške za delovne organizacije predstavljajo tudi razni zahtevki poškodovanih delavcev in denarne pomoči iz zato namenjenih skladov.

— Za delovne organizacije obstajajo tudi zakonske obveznosti za zagotavljanje varnosti pri delu. Katere pa so?

— V skladu z ustavnimi načeli zakonodaja o varstvu pri delu obvezuje TOZD in tudi privatne delodajalce, da izvajajo ukrepe za varstvo pri delu, ki jih določajo zakon in predpisi, izdani na njegovi osnovi, da spremljajo, proučujejo in uporabljajo že dosežene izkušnje za čim popolnejše varstvo pri delu. V svojih splošnih aktih je TOZD dolžna predpisati norme in naloge v zvezi z izvajanjem in pospeševanjem varstva pri delu:

— način organiziranja varstva pri delu, zlasti pa naloge tistih, ki skrbijo za varstvene ukrepe pri delu ter naloge oz. delovno področje in pravica službe varstva pri delu,

— obveznosti ljudi pri delu, naloge in odgovornost vodilnih ljudi, organizacijo in način notranje kontrole,

— odnose in način sodelovanja med službo za varstvo pri delu in drugimi službami znotraj delovne organizacije, ki lahko pripomorejo k uspešnejšem izvajanju varstva pri delu. Takšne službe so na primer: zdravstvena, kadrovska, socialna itd.,

— pogoje, ki jih morajo izpolnjevati tisti, ki opravljajo dela, pri katerih so nevarnosti za poškodbe in obolenja večje,

— postopek v zvezi z nabavo, vzdrževanjem in uporabo sredstev in opreme za osebno varstvo,

— organe ali posameznike, ki lahko oz. morajo opravljati preglede in preizkuse posameznih delovnih priprav in naprav v določenih časovnih obdobjih,

— način seznanjanja delavcev z elementi varnega dela ob nastopu dela ali premestitvi na drugo delovno mesto. Prav tako morajo v pravilniku določiti oblike izobraževanja in vzgoje članov kolektiva iz snovi varstva pri delu ter način preverjanja in obnavljanja znanja med zaposlitvijo.

TOZD morajo v svojih razvojnih programih dati prvo mesto varstvu pri delu. Lahko izdelajo tudi samostojni program ukrepov, vendar mora biti ta funkcionalno povezan z dolgoročno usmeritvijo delovnega procesa in za njegovo izvedbo zagotovljena sredstva.

Delavski sveti oz. ustrezni samoupravni organi so dolžni skrbeti za izvajanje in pospeševanje varstva pri delu v TOZD. Med drugim so njihove naloge:

— sprejem splošnih aktov, ki urejujejo problematiko varstva pri delu v TOZD,

— sprejem programov in zagotovitev sredstev za njihovo izvedbo,

— obravnava poročil inšpektorjev dela o ugotovljenem stanju, sprejemanje sklepov za odpravo pomanjkljivosti in obveščanje inšpektorjev o storjenih ukrepih.

Kot posamezniki pa so direktorji in druge vodilne osebe v TOZD dolžne skrbeti zlasti za:

— izvajanje varstvenih ukrepov in uporabo sredstev in opreme za osebno varstvo pri delu,

— to, da so delovne priprave in naprave v brezhibnem stanju in da jih delavci uporabljajo pravilno in namensko,

— poučevanje ljudi na delu in za preverjanje njihovega znanja iz varstva pri delu.

Če delavec, kljub obvestilu tistega, ki vodi delo, s svojim ravnanjem ogroža svojo varnost ali varnost drugih, mu mora odgovorna oseba prepovedati nadaljnje delo na tistem delovnem mestu oziroma ga odstraniti z delovnega mesta. Če je takšno ogrožanje huje, je odgovorna oseba dolžna predlagati postopek za izključitev takšnega delavca iz delovne skupnosti zaradi hujše kršitve delovne dolžnosti.

— Kakšne ukrepe bi morali začeti izvajati, da bi se zmanjšalo število nezgod pri delu?

— Da se zmanjša število nezgod pri delu, bi bilo potrebno pri razgovorih in nadaljnjih ukrepih upoštevati:

— varnost ne smemo jemati kot ločeno ali celo nasprotno silo v podjetju, temveč kot tesno povezano funkcijo s tekočo proizvodnjo,

— pred razporeditvijo na delo, posebno novincev, je treba delavce seznaniti z razmerami in nevarnostmi na delovnem mestu ter ukrepi in sredstvi za varno delo,

— med delavčevo zaposlitvijo je treba skrbeti za njegovo vzgojo in izpopolnjevanje njegovega znanja s področja varstva pri delu,

— analizirati je treba vprašanje, zakaj se ljudje vedejo v nasprotju z varnostnimi navodili,

— pogoj za varno delo je delavčeva pripravljenost za tako delo,

— neposredne organizatorje dela je treba seznaniti z žarišči nezgod, katera so razvidna iz opisov delovnih nezgod,

— treba je izdelati seznam delavcev, ki so se poškodovali ali bolovali v tem letu in z njim imeti razgovor.

Iz pregleda in opisa poškodb delavcev je razvidno, da se še vedno pojavljajo enake, podobne poškodbe, kljub dobremu poznavanju nevarnosti pri delu, neprestanemu opozarjanju in učinkovitim ukrepom za njihovo preprečevanje. Te skoraj vsakodnevne, predvsem manjše poškodbe so v okviru podjetja vzrok večje gospodarske škode in niso v skladu z dobrim vodenjem temeljnih organizacij združenega dela, niti s socialnim napredkom ter samoupravljanjem. Poškodbe pri delu kratko malo še niso deležne tolikšne pozornosti, kolikšna je posvečena reševanju in obravnavanju drugih upravnotehničnih problemov.

Uresničevanje samoupravljanja na temeljih ustave

Organiziranje TOZD pri GRADISU

Organiziranje TOZD v GRADISU je trajalo že od novembra 1971 in se je organiziranje TOZD izvedlo skladno z ustavnimi amandmaji in tudi po kasneje sprejetem zakonu o konstituiranju organizacij združenega dela in njihovem vpisu v sodni register (Ur. l. SFRJ, št. 22/73).

Po analizi pogojev za organiziranje TOZD, ki je bila sestavljena na podlagi podatkov do konca leta 1972, so delavci v posameznih delih, ki so bili z analizo ugotovljeni kot delovne celote in je njihova vrednost uspeha potrjena na trgu ali v medsebojnih odnosih, organizirali na zborih 18 TOZD. Za opravljanje skupnih poslov za vse TOZD je bila ustanovljena delovna skupnost skupne službe.

V tej skupnosti se opravljajo določene funkcije za TOZD kot so: strokovno delo pri predlogih gospodarskih načrtov, skupnih financ in vodenja knjigovodstva, izvrševanje razvojno-organizacijskih nalog, obdelava tehnične priprave dela za TOZD, vodenje skupne nabave osnovnih materialov, koordinacija kadrovskih vprašanj in izobraževanja, vodenje splošnih in pravnih poslov za TOZD, pripravljanje osnutkov splošnih aktov in samoupravnih sporazumov, organiziranje informativne dejavnosti, analiziranje poslovanja TOZD, sestava obvestil in drugih podatkov za gospodarjenje v TOZD.

Iz dejavnosti skupnih služb so bila izločena vsa dela oziroma organizacijski del, ki bi se lahko organiziral kot TOZD.

Vsa sredstva in viri sredstev s terjatvami in obveznostmi so bila razpodeljena v upravljanje v na novo organizirane TOZD po sklenjenem sporazumu.

Vsaka TOZD je sprejela svoj statut, izvoljeni so bili delavski sveti v TOZD in izvedeno imenovanje poslovodnega organa v vsaki TOZD.

Samoupravni sporazum o združevanju TOZD v GIP GRADIS so sprejeli delavci vseh TOZD na zborih, ki so se vršili od 13. do 20. IV. 1973, podpisan pa je bil ta sporazum po pooblaščencih 17. maja 1973. Izvendar je bil vpis pri registrskem sodišču.

Z analizo o pogojih za organiziranje TOZD, je bila določena dejavnost vsake TOZD in tudi kakšna je opremljenost za izpolnjevanje te dejavnosti vseh TOZD tj. predmet poslovanja delovne organizacije, v katere sestavi so TOZD.

Velika povezanost TOZD med seboj in delitev dela

Posamezne TOZD so za izvajanje svoje delavnost medsebojno povezane, zlasti je ta povezava izredno čvrsta med TOZD, ki izvajajo gradbena dela in med TOZD — Strojno prometni obrat, v katerem je združe-

(nadaljevanje na 8. str.)

Uresničevanje...

(nadaljevanje s 7. strani)

na vsa težka in srednja gradbena mehanizacija ter transportna sredstva, kar neposredno služi za izvajanje gradbenih del na vsakem delovišču — gradbišču Podobna povezava je tudi med TOZD — železokrivnica in med TOZD, ki opravljajo druga gradbena dela t. j. gradbena operativa.

V tej zvezi je na podlagi neposredno ugotovljenih interesov vsaka TOZD organizirano tudi združevanje sredstev ustvarjenega dohodka za investicijske nabave strojev in opreme.

Doseženo je načelo, da se sredstva oz. dohodek, ustvarja na pogojih združevanja vrača v TOZD, ki je sredstva združila, tako da so vidne neposredne koristi.

TOZD gradbene dejavnosti in TOZD Strojno prometni obrat so sklenili medsebojni samoupravni sporazum o združitvi v skupnost temeljnih organizacij v sestavu iste delovne organizacije. Namen te skupnosti je, da določa program razvoja v pogledu razširjene reprodukcije za težko in srednjo gradbeno mehanizacijo. Pri tem nastopa združevanje [illegible] združenih TOZD. Določajo se skupni razvoji programi in tudi usklajuje medsebojno poslovanje. V ta namen je bil sprejet od teh TOZD tudi poslovnik. Prednost takega načina dela je v tem, da so stroji polno izkoriščeni in da se sredstva za reprodukcijo najbolj racionalno uporabljajo.

To ne bi bilo, če bi vsaka gradbena TOZD imela vse gradbene stroje in transportna sredstva, ki jih potrebuje. V okviru te skupnosti se medsebojno dogovarjajo o cenah storitev. Načelo, ki je pri tem osvojeno je, da je Strojno prometni obrat temeljna organizacija združenega dela, ki je dolžna poleg enostavne reprodukcije skrbeti tudi za razširjeno reprodukcijo. To je bilo doseženo tako, da so sprejete dogovorjene interne cene v višini, ki je priznana tudi na trgu, čeprav ne nastopa ta obrat neposredno na trgu temveč le posredno prek izvedbe gradbenih del — t. j. izgrajenega in oddanega gradbenega objekta investitorju. Pri tem nosijo eventualno tveganje (riziko) v poslovanju enakomerno vse TOZD, ki so združene v omenjeni skupnosti.

Po delitvi dela so bile organizirane dve TOZD za opravljanje remontnih del pri strojih in za izdelavo kovinskih konstrukcij ter ključavničarskih in krovskih del.

Zaradi izpopolnitve potreb po določenih gradbenih strojih, ki jih ni bilo na tržišču, se je uspešno razvila v kovinskih obratih v Ljubljani in v Mariboru tudi takšna proizvodnja, ki zajema že pomembno mesto ne samo za notranje potrebe, temveč tudi za velik del jugoslovanskega trga.

Nadalje je kot TOZD organizirana posebna dejavnost za betonske izdelke in polizdelke kot so npr. nosilci za mostove ali betonske konstrukcije ter betonski elementi za gradnjo industrijskih in drugih hal dvoran. Pri tem je potrebna velika strokovna sposobnost kadrov, zlasti glede izdelave prej napetega betona, kar je mogoče doseči le s temljito specializacijo. Projektiranje je kot samostojna dejanvnost v dveh TOZD.

Kot specializirana dejavnost, organizirana kot TOZD je tudi žaganje in predelava lesa ter stavbno mizarstvo. Tudi tukaj je dosežena z delitvijo dela večja storilnost in kvaliteta.

Dejavnost TOZD čiste gradbene dejavnosti se odvija predvsem v neposredni neločljivi povezavi s TOZD Strojno prometni obrat, ki izvaja strojne in transportne storitve. Prav takšna povezava pa je tudi z železokrivsko dejavnostjo, ki je organizirana v posebni TOZD. Ostale specializirane dejavnosti v posameznih prej opisanih TOZD so namenjene za to, da uporabijo — vgradijo njihovi izdelki v gradbeni objekt oziroma so storitev teh TOZD namenjene gradbeni dejavnosti pri gradnji različnih objektov. Njihov obseg dela in možne kapacitete pa so tolikšne, da jih lahko plasirajo tudi drugim gradbenim podjetjem oziroma naročnikom.

Z organiziranjem posamezne TOZD so bili vsaki dani pogoji za poslovanje v okviru njene dejavnosti od sredstev za delo, denarnih sredstev in drugo, hkrati pa obstajajo tudi medsebojna razmerja med TOZD v pogledu ustvarjenih skladov, še pred organiziranjem TOZD.

Nastajajo vprašanja, da bi se lahko organizirala tzv. »mikro podjetja«, zlasti kadar se postavljajo vprašanja razvojne politike. S sporazumom o združevanju TOZD so bili sprejeti skupno postavljeni cilji, ki se odražajo predvsem v nadalnjem razvijanju delitve dela in specializacije ter da ni mogoče dopuščati vlaganja v razširjeno reprodukcijo v takšne dejavnosti v posamezni TOZD, katere so že racionalno organizirane v drugi TOZD v sestavu GIP GRADIS. Ta načela pa se povsod ne upoštevajo.

(se nadaljuje)

Eden izmed večjih objektov, ki smo jih zgradili v ZRN — Farbmerke Hoechst, Frankfurt

Kljub temu da imajo naši učenci zelo dobre pogoje za učenjenje in življenje, slovensko mladino težko pridobimo v naše vrste

Mladine dovolj, toda premalo za gradbeništvo

Tako kot v industriji si tudi v gradbeništvu prizadevamo, da bi imeli čimveč kvalificirane delovne sile, saj le-ta zagotavlja, da bodo delovni procesi pravilno izvršeni. Vendar smo z industrijo primerljivi samo v tej želji za kvalificirane delavce, potem pa kmalu nastane bistvena razlika: poklici v industriji so za mlade veliko bolj privlačni kot pa v gradbeništvu in tako se vsako leto v gradbeništvu pojavi vprašanje, kje dobiti učence za gradbeno stroko — zidarja, tesarja, železokrivca.

Kar poglejmo, kakšne probleme imamo vsako leto pri nas v Gradisu: Naredimo veliko »reklamno« akcijo med starši in med samimi bodočimi učenci. Letos smo na primer obvestili 143 slovenskih šol, odziv pa je bil tako majhen, da ni vreden omembe. Nekaj prijav smo dobili le s škofjeloškega področja. Je že tako, da je vsak poklic, ki ima kaj opravka z železom, jeklom, veliko bolj privlačen v tej naši moderni dobi. Tako nam ni preostalo drugega kot da smo šli iskat učence v druge republike.

Lani smo potrebovali 210 novih učencev, letos jih bo nekaj več. Šolali bomo bodočih 84 tesarjev, 73 zidarjev, 29 strojnih ključavničarjev, 10 strojnikov, 2 električarja, 15 železokrivcev, 10 mizarjev in 3 varilce. Vse te učence smo večinoma poiskali v Bosni in na Hrvaškem. Tako bo prišlo iz Čakovca 80 mladih, iz Križevcev 25, iz Daruvarja 21, iz Banje Luke 20, iz Zavidovičev 22 in iz Doboja 20.

Ko vsako leto obiskujemo njihove zavode za zaposlovanje, je prav težko, koliko prošenj moramo še odkloniti. Pri nas se mladi otepajo kakršnekoli zveze z zidarskim, tesarskim poklicem, pri njih pa bi lahko nabrali še enkrat toliko učencev, kolikor jih potrebujemo.

Letos bomo imeli učencev vseh letnikov v Gradisu 540. Naše TOZD sicer želijo za nekatere poklice še več učencev, kot jih bodo dobile, vendar kapacitete naših domov in tudi same šole niso tako velike, da bi jim lahko ustregli.

Potreba po učencih bo vsako leto večja, možnost, da jih dobimo na slovenskem območju pa je čedalje manjša. Zaenkrat imamo res še priliko, da jih najdemo v drugih republikah, ko pa bo tudi v njihovih krajih industrija odpirala svoje obrate, potem bo treba premišljevati najbrž o drugačnem načinu privabljanja mladih v gradbeniške poklice. Najbrž si z odgovorom Komunalnega zavoda za zaposlovanje iz Ljubljane, ki pravi, da so se na njihovem področju »kar« trije prijavili za tesarski in zidarski poklic, ne bomo mogli dosti pomagati.

Nekaj misli naših strokovnjakov

O rezultatih ankete naših strokovnjakov smo že pisali. Danes objavljamo nekaj podatkov, ki devajo organizacijo dela. Vprašali smo jih:

»Kaj po vašem mnenju znotraj Gradisa, najbolj zavira boljše sodelovanje, in gospodarjenje«, (smo dobili odgovore, ki smo jih rangirali glede na pomembnost:

Rang	Zavirani činitelji	tevilo odgovor.
1	Prenizka delovna prizadevnost zaposlenih	176
2	Pomanjkanje strokovnih kadrov	172
3	Premalo spodbuden sistem nagrajevanja	160
4	TOZD — so se preveč zaprle vase	130
5	Slaba organizacija	88
6	Slabi medsebojni odnosi v TOZD	84
7	Premajhno sodelovanje pri oblikovanju vseh samoupravnih sporazumov v podjetju	82
8	Neizpoljevanje samoupravnih sporazumov	33
9	Drugi razlogi	

Če gornje odgovore interpretiramo, lahko vidimo, da rang 1 in 3 sovpadata. Iz tega je razvidno, da vidijo ankentiranci v premajhni motivirnosti oziroma v nezadostno spodbudnen sistem nagrajevanja najmočnejši zaviralni faktor pri boljšem gospodarjenju in sodelovanju. Pri tem naj opozorimo, da spodbuden motivacijski sistem ni odvisen samo od denarja, temveč tudi od zadovoljevanja drugih potreb (npr. dobri odnosi, dobri nadrejeni, samostojnost dela in podobno). Čim višje posameznik stoji na rang lestvici položajev, tem manj pomemben je denar kot stimulator.

Vendar bi kazalo v Gradisu proučiti pomembnost posameznih motivacijskih faktorjev glede na različne skupine (vodilni, strokovni, visoko kvalificirani, nekvalifcirani).

Preseneča, da vidijo anketiranci v pomanjkanju strokovnih kadrov, drugi pomemben faktor, ki ovira boljše sodelovanje.

Tretji faktor na rang lestvici vidijo anketiranci v tem, da se TOZD preveč zapirajo vase. To pomeni, da se je podjetje decentraliziralo, niso se pa še zadosti integrirale tiste funkcije, ki so za uspešno delovanje vsakega TOZD nujno potrebne. Vsak decentraliziran sistem mora biti preko določenih funkcij integriran, sicer lahko razpade.

Četrti faktor vidijo anketiranci v slabi organizaciji dela, peti faktor predstvaljajo slabi odnosi znotraj TOZD. Ta faktor se povezuje s prvim faktorjem, kajti čim slabši so odnosi, tem nižja je motivacija za delo in sodelovanje.

Z gornjim vprašanjem, smo skušali ugotoviti, kaj menijo anketiranci o organizaciji dela v celotnem podjetju. V naslednjem vprašanju pa smo skušali ugotoviti, s kakšnimi organizacijskimi težavami se srečujejo na delovnem mestu. Vprašali smo jih, kaj najbolj pogrešajo na svojem delovnem mestu. Dobili smo naslednje odgovore, ki smo jih rangirali:

Rang	Kaj pogrešajo	Odgovori v %
1	Strokovno sodelovanje	32,2
2	Več pomoči tehnične službe	21,5
3	Večjo pomoč strokovne službe v TOZD	14,0
4	Pomoč nadrejenih	12,4
5	Več pomoči ostalih strokovnih služb podjetja	11,1
6	Več pomoči direktorja TOZD	2,0
7	Ni odgovorilo	6,8

Iz gornjih odgovorov vidimo, da anketiranci želijo dobiti na svojem delovnem mestu predvsem strokovno pomoč. Če prvi, drugi, tretji in peti rang združimo, lahko ugotovimo, da 78,8 % anketirancev želi večjo tehnično pomoč in strokovno sodelovanje. (Med posameznimi skupinami anketirancev v tem pogledu ni bistvenih razlik). To pomeni, da predstavlja za anketirance koordinacija velik problem. Ni tako velik problem sodelovanja in koordiniranja v odnosu vodilni — podrejeni (t. j. line), temveč na področju štabnih služb.

Gornji odgovori so tudi skladni s prejšnjim odgovorom, ko anketiranci vidijo v pomanjkanju strokovnih kadrov pomemben faktor pri oviranju sodelovanja in boljšega gospodarjenja.

Skupne sužbe so faktor integriranja posameznih organizacijskih delov in TOZD. Kolikor bi ostajala potreba posameznih organizacijskih delov ali TOZD, da se še bolj decentralizirajo in da dobijo še večjo avtonomijo, potem bi verjetno v tem razvoju prišli do točke, ko jim določene skupne službe ne bi bile več potrebne. Anketiranci kot kaže ne želijo, da bi šel razvoj v Gradisu v tej smeri. To nam kažejo odgovori na vprašanje: »Kaj vam pomenijo skupne službe v podjetju?« Ker so odgovarjale na to vprašanje posamezne skupine nekoliko različno, bomo to razliko spodaj prikazali:

	Skupinovodje	Tehnično strokovni kader	Total
a — veliko pomenijo in potrebne so zaradi usklajevanja dela	78,3	24,8	37,8
b — mnogo pomenijo, vendar bi želel več pomoči pri izvajanju vsakodnevnih nalog	17,4	62,2	53,4
c — ne pomenijo veliko, ker lahko v TOZD vse sami opravimo	4,3	7,1	4,6
d — ni odgovorilo	—	5,9	4,2

Tistih, ki posredno izražajo potrebo po še večji avtonomiji TOZD je zelo malo (4.6 %). Vsi ostali pa so mnenja, da so skupne službe pomembne: »Razlikujejo se med seboj le v tem, da jih večji del želi, da bi se njihova aktivnost pri izvajanju vsakodnevnih nalog še povečala.«

Anktirance smo tudi vprašali, katera strokovna služba v skupnih službah je najuspešnejša. Anketiranci vidijo v tehnični in gospodarsko-finančni službi najuspešnejši službi. To pa ne pomeni da sta z vidika celotnega podjetja omenjeni službi tudi najpomembnejši. Najpomembnejša mora biti vedno tista služba, ki se spopada s tistim elementom okolja, ki podjetje najbolj ogroža. Ker pa se ti elementi menjajo glede na tip podjetja, trenutne tržne, tehnološke, kadrovske in druge razmere, se tudi pomembnost posamezne službe menja. Verjetno mora biti kadrovska služba v Gradisu zelo pomembna, če upoštevamo, da obstaja izražena potreba po tehničnih kadrih in če upoštevamo visoko fluktuacijo nekvalificiranih dlavcev. Kadri predstavljajo manjkajoči resurs, ki ga ni tako lahko dobiti.

Anketirance smo tudi vprašali, na katere probleme so pri svojem delu naleteli v letu 1974.

Tukaj navajamo samo tiste, ki so jih anketranci navajali z večjo frekventnostjo.

1. nepravočasna nabava materiala,
2. mehanizacija,
3. prevelika fluktuacija,
4. slaba organizacija,
5. premalo strokovnega kadra,
6. premajhna disciplina

Kot vidimo, omenjajo anketiranci probleme, ki so jih že prej navajali kot činitelje, ki ovirajo boljše organizacijo dela.

S tem v zvezi smo anketirance vprašali, kakšne spremembe oziroma izboljšave bi predlagali. Navajamo tiste predloge, ki so jih anketiranci navajali z največjo frekventnostjo.

1. večja usklajenost med TOZD — mehanizacija,
2. več strokovnega kadra,
3. večja disciplina,
4. boljša organizacija,
5. večja zavestnost vseh strokovnih služb in boljše sodelovanje,
6. moderna tehnologija.

Organizacijske spremembe je v podjetju najtežje uvajati. Raziskave in prakse so pokazale, da je tehnične spremembe mnogo lažje izvesti kot pa organizacijske. Pri tehničnih spremembah je mnogo lažje ugotoviti vzročno — posledične odnose. Pri organizcijskih spremembah pa je to mnogo težje in ni možno vedno vedeti, ali predvideti, kakšne posledice bo imel določen vzrok. Če se želi poostriti disciplino, je težko vedeti, kakšne posledice bodo imeli ukrepi, oz. če bi ukrepu sledila pričakovana posledica.

Zato mora tisti, ki uvaja spremembe, razpolagati z močjo, tisti nad katerim se izvajajo spremembe pa mora biti prepričan v koristnost sprememe. Kolikor ni minimalnega soglasja med subjektom in objektom spreminjanja, nastanejo blokade, ki imajo za posledico to, da sprememba ni uspešna, da so stroški spremembe previsoki, ali pa je rezultat spremembe v nasprotju z namenom.

Zato je tem bolj koristno, da se spremembe izvajajo čim bolj demokratično — t. j. samoupravno. Če posameznik pri planiranju spremembe sodeluje, ali daje na spremembo svoje soglasje, potem v izvajanju spremembi ne bo nasprotoval, in jo bo aktivno podpiral.

Zato smo anketirance vprašali, če sodelujejo pri raznih reorganizacijah in spremembah v njihovem oddelku ali enoti? Dobili smo naslednje odgovore:

a — da 33,2 %

b — ne 20,8 %

c — včasih 39,8 %

d — ni odgovorilo 6,2 %

Iz teh dogovorov vidimo, da anketiranci sodelujejo pri spremembah, da pa ta aktivnost ni zadosti intenzivna. Namreč 20 % jih sploh ne sodeluje, 39 % pa samo včasih. Če upoštevamo, da spadajo anketiranci v skupine vodilnih in strokovnih, potem je stopnja njihove aktivnosti v spremembah — glede na položaj, ki ga imajo in glede na izobrazbo — premajhna. Iz tega sledi, da je aktivna udeležba nižjih hierarhičnih in statusnih skupin v spreminjanju znatno nižja. Spreminjanje organizacije brez aktivnega konsenzusa celotnega članstva je pogosto povezano z relativno visokimi stroški. In če so stroški zelo visoki, pridemo do točke, ko postane vprašanje, če se sprememba izplača.

(nadaljevanje s 1. str.)

Dosledno in odgovorno

vori o plačevanju in izterjevanju naših storitev in s tem tudi izboljšanju likvidnosti. Pri tem ugotavljamo po eni strani slabo plačevanje, zlasti pri naših obratih, po drugi strani pa velik pritisk zunanjih obrtnikov, da dobe svoja dela čimprej plačana. V celoti se pridružujemo tudi predlogu, da bomo morali v bodoče bolj koristiti usluge naših obratov in manj raznih »grupe gradžana«. V nastopajoči akciji bomo morali bolj razvijati tiste dejavnosti, ki so nam potrebne na tržišču in zlasti te tudi v celoti izkoristiti.

Nadalnjo gospodarsko rast nam lahko zagotovi le boljša organizacija dela, večja produktivnost. pa tudi varčevanje na vseh področjih. Še vedno imamo prevelike apetite pri investicijskih nabavah, kot pri nakupovanju inventarja, kot so cevni odri, opaži itd. Trenutne želje ali potrebe ne morejo biti več osnova za neko nabavo, kajti vse odvišne zaloge močno obremenjujejo naša sredstva in s tem tudi obratna sredstva. V naši bodoči politiki, je dejal ing. Keržan, bo moralo dobiti večjo vlogo dogovarjanje, povečano gibanje inventarja po naših TOZD in s tem smotrnejša izraba.

Ker lahko pričakujemo, da bodo različne omejitve investicij, tudi različno prizadele TOZD, bo treba računati z večjim prelivanjem kapacitet kot doslej. Skratka drug za drugega bomo morali imeti več posluha. Omejiti bo potrebno tudi vsako nenačrtno sprejemanje novih delavcev.

Veliko bolj bo potrebno zaostriti odgovornost posameznikov, za izvrševanje sprejetih dogovorov, samoupravnih sporazumov, pa tudi smernic akcijskega programa stabilizacije, ki smo ga že sprejeli. V polni meri pa moramo zagotoviti tudi spoštovanje zakonitosti na vseh področjih našega dela in življenja. V vsakem primeru pa moč tistih, ki so za resnično spreminanje gospodarskih razmer, narašča in tako se nam prihodnosti ni treba bati.

L. CEPUŠ

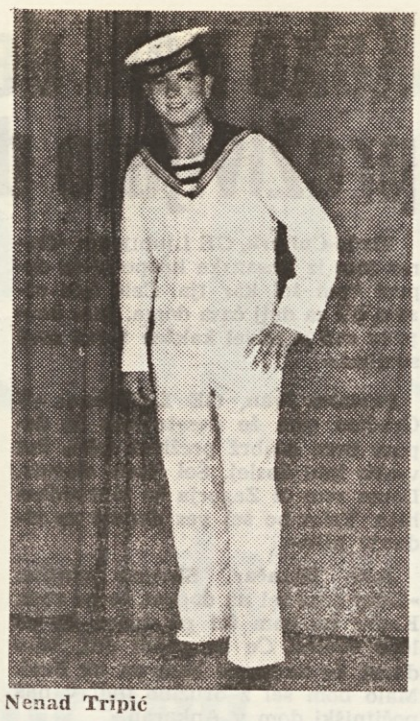

Nenad Tripić

Gradisu in vsem njegovim delavcem pošiljam prisrčne pozdrave iz vojske, posebno pa še svojim sodelavcem na gradbišču na Planini pri Kranju ter gradisovcem jeseniške enote. Še vedno sem tudi jaz gradisovec, čeprav sedaj v vojaški obleki. Po odsluženju pa se spet vidimo!

Mornar
Tripić Nenad
VP 9030/12
52214 BRIONI

Važno obvestilo

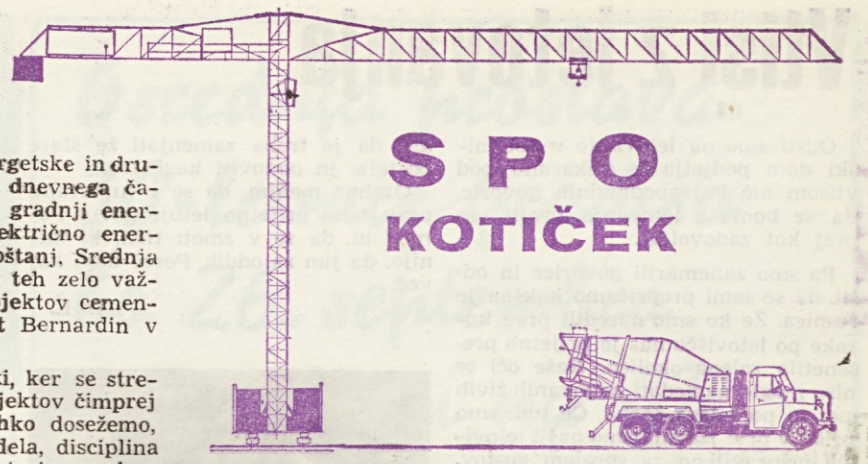

Naše podjetje gradi trenutno energetske in druge objekte. Kot je razvidno tudi iz dnevnega časopisja, je velik poudarek ravno na gradnji energetskih objektov za prepotrebno električno energijo. Trenutno pa je v gradnji TE Šoštanj, Srednja Drava in NE Krško (atomska). Poleg teh zelo važnih gradenj pa še izgradnja novih objektov cementarne Anhovo in hotelskih kapacitet Bernardin v Portorožu.

Roki za dograditev so zelo kratki, ker se stremi za tem, da začne vsak od teh objektov čimprej vračati vloženi denar. Da vse to lahko dosežemo, je potrebna zelo dobra organizacija dela, disciplina in medsebojno razumevanje. Vse to terja poseben režim in velik napor vseh na takih gradbiščih ter tesno sodelovanje nekaterih služb, katerih usluge so potrebne občasno Vse to mora biti sinhronizirano, da je res možen maksimalen učinek na fizičnel in mehanskem področju.

Team, ki je sestavljen na takih gradbiščih, so gradbeni delavci in razni strojniki. Eni brez drugih danes ne morejo,ker je tehnologija dela taka za dosego dobrih uspehov dela.

Neštetokrat pride do manjših sporov po krivdi ene ali druge skupine, vendar to ne sme vplivati na uspeh dela... Trmoglavost ali podobne slabe lastnosti nimajo v naših vrstah mesta. Vemo, da se dnevno pojavljajo razni problemi, kateri pa ne smejo nikogar iztiriti. Dogovarjanje in sporazumevanje mora vedno najti svoje mesto. Samovolja in položajstvo ne sle biti prisotna. V tem primeru naj bo vsak delavec, le z razliko, da nekdo upravlja dragocen stroj, drugi riše, in podobno. Izogibajmo se živčnosti, bolezni, ki je težko ozdravljiva ali tudi neozdravljiva in spremlja človeka do konca življenja.

Vse naše delavce SPO — naprošamo, naj vzdržijo vse te napore in naj s tem izkažejo pripadnost svojemu podjetju. Nekoč bo vsakemu v zadovoljstvo, ko bo slučajno potoval mimo teh objektov in ponosno povedal svojim sopotnikom: »Tu pa je vloženo moje delo toliko in toliko časa«.

Ob tej priliki izrekamo vsem vse priznanje za ves trud in dosežene uspehe.

Kritika

Letošnje leto je vsestransko jubilejno. Bila so in še bodo razna praznovanja. Eden izmed praznikov je bil tudi »Dan borca«.

Nekje je v navadi, da ob takem prazniku povabijo borce ter jih na neki način počastijo. Mislim, da v SPO je morda tudi kakšen teh borcev, ki bi zaslužil vsaj skromen stisk roke. Tudi v okviru podjetja to gesto zanemarjamo; lepo bi bilo, če bi se enkrat omogočilo srečanje teh veteranov.

Iz vojske nam pišejo

Hajrudin Avdić

Oglašam se vam iz Požarevca, kjer služim vojsko. Rad bi pozdravil vse sodelavce iz gradbene enote Celje in celotni kolektiv Gradisa.

Hajrudin Avdić
V. p. 6615-17
12002 POŽAREVAC

Oglašam se vam iz Štipa, kjer sem trenutno na vajah. Rad bi dobil vaš Gradisov vestnik na sedanji moj naslov. To priložnost izrabljam tudi zato, da pozdravim vse moje prejšnje sodelavce, posebno pa Subašič Muhidina in Kasima Sijamhodžiča.

Celemu Gradisu želim veliko uspehov pri delu.

Mevludin Mujakić

Mevludin Mujakić
V. P. 3218/3
92002 ŠTIP
SR Makedonija

NEZGODE NAS OPOZARJAJO

V mesecu maju 1975 se je pri delu poškodovalo 29 delavcev, na poti na delo in z dela pa sta se poškodovala dva delavca.

TOZD Celje: (3 poškodbe)

JAKUBOVIĆ HUSEIN, PK tesar — pri opaženju temelja je stopil na sekiro z levo nogo, tako da se mu je sekira zapičila v stopalo.

MUJARIĆ EŠEF, PU tesar — imenovani je opaževal ploščo nad prvim nadstropjem, pri tem si ni dovolj podprl opažno ploščo, na katero je naknadno stopil in padel na spodnjo ploščo 3 m globoko, pri tem padcu se je udaril na prsni koš.

TUVIĆ MILAN, NK delavec — imenovani je bil na prevozu betona do vgraditve, med tem pa je zapustil delovno mesto in odšel do drugega delovnega mesta, kjer je zidar zidal in ometaval. Med tem mu je priletela malta v levo oko.

TOZD Jesenice: (— poškodb)

V tem mesecu ni bilo zabeleženih delovnih nezgod.

TOZD Koper: (3 poškodbe)

KLEM MARKO, PK betoner — imenovani se je peljal z motorjem iz službe in je v vasi POBEGI imel prometno nesrečo. Po izjavi očividca je padel z motorja pri zaviranju, ker mu je nasproti pripeljal vojaški kamion.

ZORE JANEZ, strojni referent — pri demontaži igle LOREN, se zaradi teme ni moglo demontirati igle, zato je imenovani odšel po kombi, da bi razsvetlil delovno mesto. Med potjo pa se je spotaknil ob gradbeni les in si poškodoval levo nogo.

BENKO IGOR, strojni ključavničar — imenovani je medtem, ko je obločno varil, hotel odstraniti žlindro z zvara. Pri udarcu s kladivom mu je drobec žlindre priletel v desno oko.

TOZD Ljubljana-okolica: (2 poškodbi)

KEKIĆ FERID, NK delavec — imenovani je čistil silos za beton, pri tem pa mu je spodrsnilo in je s hrbtom udaril ob silos.

OMEROVIĆ OMER, PU tesar — pri opaženju plošče je imenovani padel s 3 m višine na spodnjo ploščo in se poškodoval.

TOZD Maribor: (4 poškodbe)

BARTOLIČ FRANJO, KV tesar — med prevozom lesenih gred z japanerjem se je imenovani zbodel z žebljem v desno roko pod zapestjem in dobil zastrupitev.

KOVAČIČ ŠTEFAN, PU tesar — imenovani je montiral cevni oder v skupini treh tesarjev, na katerem mu je spodrsnilo in se je s cevjo udaril po modih ter si jih poškodoval.

ARNUŠ ANTON, KV tesar — imenovani je čistil železne okvire opažev tipa NOE. Med prenosom okvirov je stopil na podložni tram, tedaj se je drugi okvir prevrnil in ga udaril v stopalo leve noge.

MURSEC FRANC, VK tesar — imenovani je hodil s skupino tesarjev, ki je delala opaže. Pri vzdolžnem prerezu letve, mu je žaga vzvratno vrgla letev v desno stran trebuha.

TOZD NIZKE GRADNJE: (1 poškodba)

KNEŽEVIĆ JOSIP, KV zidar — pri prevozu tolčenca s kamionom, je pri vzvratni vožnji le-ta imenovanega zadel v prsni koš, ko je peljal voziček z gradbenim materialom.

TOZD KO Ljubljana: (— poškodb)

V tem mesecu ni bilo zabeleženih delovnih poškodb.

TOZD KO Maribor: (3 poškodbe)

LOGOŽAR NIKOLA, stroj. ključavničar — imenovani je opravljal brušenje varov mostne ograje. Ker obdelava ni bila možna z zunanje strani mosta, je brusil od znotraj navzven. Ko je hotel brusilni stroj prestaviti in ga dvigniti, se je zrahljal ročaj brusilnega stroja, zaradi česar se mu je le-ta obrnil in rezilna plošča se mu je zarezala v podlaket desne roke.

STROPNIK RENE, kovinostrugar — imenovani je v luknjo zobatega kolesa nabijal pušo preko nastavka. Pri tem mu je nastavek odskočil in mu poškodoval kazalec leve roke.

BRATUŠA FRANC, kovinostrugar — imenovani je na obdelovalnem stroju strugal uho, ki se uporablja za dviganje dozirno-mešalnega sklopa. Ostružek se je svedrasto odvijal, ko pa se je odlomil, mu je zletel v levo oko.

TOZD LIO Škofja Loka: (— poškodb)

V tem mesecu ni bilo zabeleženo delovnih poškodb.

TOZD OGP Ljubljana: (6 poškodb)

JOVIČIĆ SVIJETIN, KV tesar — pri prestavljanju lesenih opažev z deponije, je imenovani z levo roko zadel na spodnji opaž, tako da se mu je posnel noht s prsta.

MILENKOVIĆ MILOVAN, NK delavec — imenovani je delal na skreperju pri mešalcu na VI. ploščadi, ko mu je delovodja naročil naj potolče po prazni posodi (kibli) ki dviga gramozni agregat v mešalec. Pri tolčenju se je držal kovinskega ogrodja, z desno roko pa tolkel po posodi. V tem času je strojnik vključil pogon za dvig posode, le-ta pa je imenovanemu priščipnila (stisnila) dlan in zapestje.

ROGAČ JOŽE, VK mizar — imenovani je obdeloval z ročnim skobličem vezno ploščo, ko mu je nenadoma močan veter odpihnil drobec lesovine v desno oko.

LOVŠE IVAN, kovinostrugar — v mehanično delavnico je pripeljal voznik viličar, da bi naložil nakladalno kiblo. Pri vožnji je zadel v na steno prislonjene železne U profile, od katerih je eden padel na vrata strugarske delavnice. Ko je imenovani zaslišal ropot, je v domnevi, da se je nekaj zgodilo, odhitel preveriti situacijo in ko je odprl vrata, mu je U profil padel na desno ramo ter ga močno udaril.

BOSNJAKOVIĆ MUHAMED, NK delavec — imenovani je vezal armaturo za nosilce VELO, iznenada je v desnem očesu začutil motnjo, kot če bi mu v oko padel drobec. Delal je do konca delovnega časa, podaljšal delo v nadurah, vendar se mu stanje niti preko noči ni izboljšalo, zato je naslednji dan odšel k zdravniku.

PAJAZOTOVIČ RAMO, PK zidar — pri demontaži opaža za Y nosilec, ga je mehanični ključ udaril po levi strani obraza.

TOZD SPO Ljubljana: (1 poškodba)

ŠPRAJC PAVAO, KV monter — pri razkladanju z avtodvigalom Lorain, MC 30, škripčnika od žerjava G 45 HVJU je razcepka, ki varuje svornik pred izpadom, poškodovala desno roko, ko je hotel odpeti škripčnik.

TOZD Železokrivnica: (4 poškodbe)

KALEŠIČ RAMIZ, PK železokrivec — pri razkladanju armature iz vozička na delovno mizo, je prijel za voziček, ker se je le-ta nagnil, pri tem pa je s kolenom udaril ob nogo delovne mize.

FILIPOVIČ BLAGOJE, vajenec — ko je imenovani hodil po armaturi, katera je bila na betonski plošči, se je spotaknil ob del armature in padel, ter si pri tem poškodoval palec desne roke.

SPAHIĆ ABDULAH, NK delavec — pri polaganju težke armature ⌀ 36, mu je armatura stisnila kazalec leve roke ob delovno mizo.

AVDIĆ MEHMEDALIJA, PK železokrivec — pri rezanju armature ⌀ 36, je daljši konec palice udaril (odletel) delavcu na desno stran noge in mu poškodoval goleno.

TOZD Ljubljana: (4 poškodbe)

FEHER ALEKSANDER, KV kovač — pri kovanju je odletel od kladiva košček železa in se je imenovanemu zaril v palec desne roke.

VRBA VENCELJ, KV tesar — pri razbijanju betona je stopil na rob betona in si pri tem zvil levo nogo.

PALIČ VEIZ, KV zidar — pri ometavanju stene v višini 2 m, je imenovani neprevidno stopil z odra, na višini 70 cm ter si poškodoval desno roko.

ČULIBRK SLOBODAN, KV tesar — imenovani je na poti na delo iz delavskega naselja do gradbišča padel po klancu ter si poškodoval roko.

TOZD Ravne: (3 poškodbe)

Za ta mesec GE ni dostavila podatkov — prijav nesreč pri delu.

BAMBIČ BOJAN

Vtisi z letovanja

Odšli smo na letovanje v počitniški dom podjetja v Ankaranu pod vtisom nič kaj spodbudnih govoric, da se bomo z letovanja vrnili vse prej kot zadovoljni.

Pa smo zanemarili govorice in odšli, da se sami prepričamo kakšna je resnica. Že ko smo naredili prve korake po letovišču nas je prijetno presenetila zelena okolica. Naše oči se niso mogle nagledati negovanih živih mej in poraslega parka. Če tudi smo prišli v prvi izmeni, smo našli letovišče pripravljeno za sprejem gostov. Zdi se mi, da je osebje razen hišnika novo. Kmalu smo občutili, da upravnik strokovno obvlada svoje delo in se trudi, da bi čim bolje ugodil željam gostov. Kar vsak dan nas je povprašal kako smo zadovoljni in, če imamo kašne želje. Na veselje vseh smo ugotovili da so govorice o slabi hrani in postrežbi neresnične, kajti vrstili so se obilni in zelo okusni obroki, kakršnih smo vajeni doma Kaj naj še rečem? Odnesli smo zelo dobre vtise, ki jih bomo ohranili v prijetnem spominu.

Res so še pomanjkljivosti, ki pa so bolj postranskega pomena, vendar pa odgovornim v razmišljanje do druge sezone.

Ko se bodo planirala sredstva za počitniške domove, naj jim svetujemo, da je treba zamenjati že stare postelje in obnoviti kegljišče.

Osebno menim, da se v Ankaranu prav tako prijetno letuje kot v Poreču in, da so v zmoti tisti, ki menijo, da jim za oddih Poreč daje kaj več.

L. L.

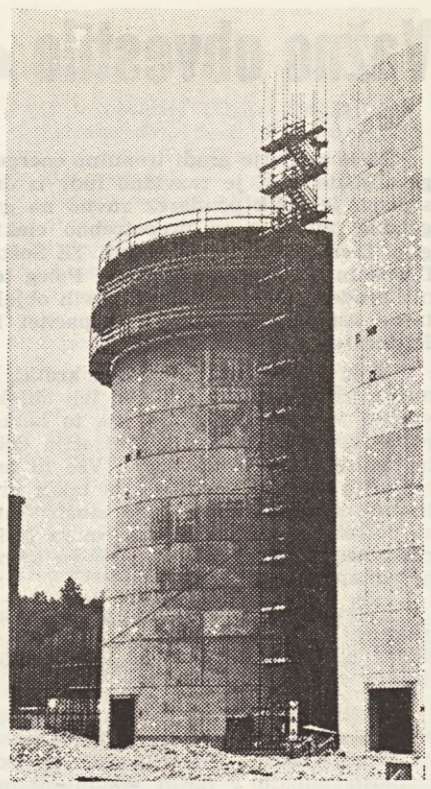

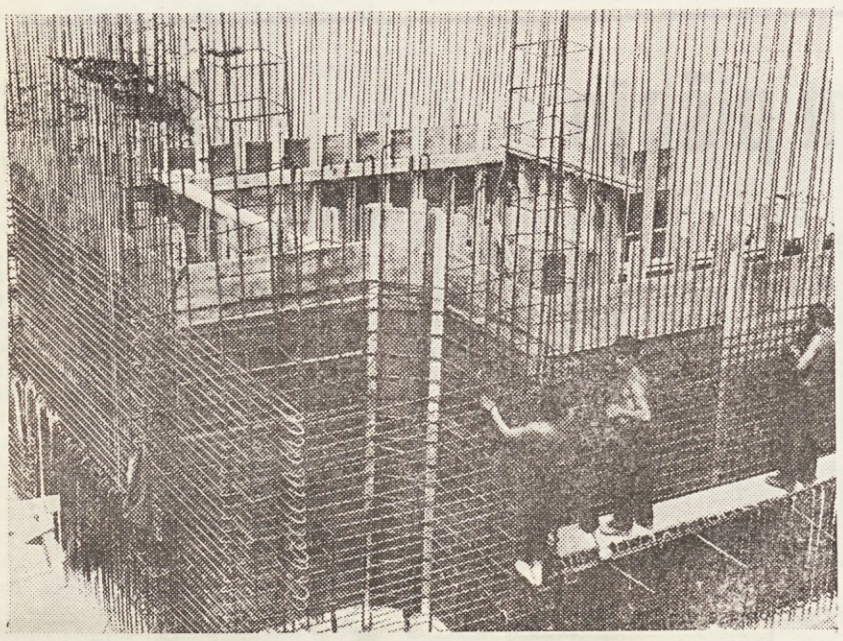

Na objektu E-26 v Anhovem imajo sedaj največ dela železokrivci

REKI IN MISLI

Krepost gleda z viška lahkomiselnost, a ji obenem tudi majčkeno zavida.

(Francoski pregovor)

— — —

Najmanj radi slišite tiste resnice, ki so nam bolj potrebne.

(Kitajski pregovor)

— — —

Nobene omlete ne moreš narediti, če ne ubiješ jajca.

(Francoski pregovor)

— — —

Hladna ženska je ženska, ki še ni srečala tistega, katerega mora ljubiti.

(Stendhal)

— — —

Za zaljubljence imajo drugi ljudje toliko pomena kot osebe na stenski preprogi.

(Balzac)

— — —

Ljubezen je edina strast, ki ne trpi niti preteklosti, niti prihodnosti.

(Balzac)

— — —

Če hočeš biti zelo ljubljen, moraš prav malo ljubiti, mnogo pa obetati in hliniti.

(Ronsard)

Ljubezen vedno vzbuja vero v tisto, o čemer bi morali najbolj dvomiti.

(Marivaur)

Kako naši delavci preživljajo dopuste?

Vlado Čulibrk, GE Ljubljana: »Doma sem iz Bosanske krupe in za dopust bom šel kar tja. Celo leto nisem bil za dalj časa doma, zato bom prav rad preživel kakšen teden med svojimi.«

Bartolec Ivan, GE Ljubljana: »V Gradisu sem že deseto leto in dopust bom najbrž preživel tako, kot vsako leto doslej. Šel bom domov. Doma sem iz Zagorja in tam zidam hišo. Tako bo šel ves dopust za zidanje hiše.«

Jaka Klančar, Skupne službe: »Kdaj bom šel na dopust, še ne vem. Kadar pa bom šel pa upam, da bo lepo vreme. Če bo padal dež, bom doma, če bo sonce bom pa na Savi. Malo bom šel z družino tudi v naš počitniški dom v Ankaran.«

Ivan Remškar, SPO: »Letos še nisem bil na dopustu, ko pa bom šel, bom najbrž počival kar doma. To mi je najbolj všeč. Tudi na morje bom malo skočili, za kakšno soboto in nedeljo, pa bo minil naš dopust. Potem pa spet na delo.«

Tone Stanovnik, SPO: »Na dopust grem z družino, vendar ne na morje. S prijatelji jo mahnemo do Kolpe, tam postavimo šotore in ni lepšega kot to. Včasih pridejo na obisk tudi komarji, pa nič hudega. Otroci se dobro počutijo, pa tudi meni so všeč take počitnice. Imamo res mir, skrbi pa samo toliko, kolikor jih je treba za uloviti polno skledo rib.«

Ivan Remškar

V Ankaranu tokrat prijetno

Vsakoletni gost v našem domu v Ankaranu je tudi delovodja jeseniške enote Valentin Plemelj. Tov. Plemelj pripada tisti skupini delavcev, ki dopust izkoristijo za počitek. Sicer pa nam je o letošnjem letovanju povedal naslednje:

Čeprav smo šli na letošnji dopust z bojaznijo, saj je bilo vreme zelo nestanovitno pa tudi zaradi lanskoletnih neprilik. Vreme se je po nekaj dneh popravilo in imeli smo dovolj sonca. Za izboljšanje drugega vtisa — prehrane in postrežbe pa je poskrbel upravnik doma, ki je imel tokrat bolj srečno roko pri izbiri osebja. Tako glede kvalitete kot kvantitete hrane je bilo mnogo bolje in bili smo zelo zadovoljni. Če omenim še boljšo postrežbo, potem lahko potrdim večkrat izrečeno mnenje gostov, ki so letovali skupaj z menoj, da je bilo tokrat v Ankaranu zares prijetno.

In zakaj letujete vsako leto prav v Ankaranu?

Moja odločitev tu ni toliko pomembna. Otrokom je v Ankaranu všeč pa jim zato ugodimo. In tudi sam imam na dopustu raje mir kot pa mestni direndaj.

Valentin Plemelj

Imate kljub vsem izboljšavam kaj pripomb?

Že lansko leto je bilo veliko obljub, da bo obnovljeno kegljišče in pa miza za namizni tenis Kljub obljubam je vse tudi v letošnji sezoni ostalo po starem. V prihodnje bi bilo res potrebno to urediti, saj bi za to potrebovali le minimalna sredstva.

Brezplačen dan v Radencih ali Moravcih

Na obronkih Slovenskih goric in ob reki Muri, daleč vstran od vsakodnevnega mestnega hrupa, je nastalo sodobno zdravilišče, kjer s pomočjo mineralne vode Radenska tri srca, bogate z minerali in naravnim ogljikovim dioksidom zdravijo s:

— kopalnimi kurami bolezni srca in ožilja,

— pitnimi kurami bolezni ledvic, sečnih poti in prostate, managerske bolezni, bolezni presnavljanja ter živčne bolezni,

— z ustnimi kopelmi bolezni ustne sluznice — paradontopatije.

V Radencih lahko združite prijetno s koristnim. V negovanih sončnih in senčnih parkih se lahko odpočijete. Vožnja s kočijo v zeleno okolico Radenc je prijeten intermezzo. Na urejenih igriščih za tenis, košarko, rokomet in badminton lahko preizkusite tudi svoje športne sposobnosti. Sredi parka vas pričakujeta letni bazen in mini golf.

Nedavno je v Radencih odprta nova sodobna fizioterapija s pokritim bazenom in savno, ki številnim srčnim bolnikom in tudi ostalim uspešno pomaga pri zdravljenju. Novi terapevtski objekt ima naslednje enote: fizioterapijo, telovadnico, kopališče s kadmi za CO_2 mineralne kopeli in rekreacijske enote z bazenom in dvema savnama.

Z veznim hodnikom se fizioterapija povezuje s hotelom Radin. A kat. z 214 ležišči, ki nudi poleg sodobne postrežbe, odlične hrane tudi možnosti dietne prehrane.

V kavarni Park v Radencih lahko vsak dan, razen ponedeljka, preživite prijeten večer ob zvokih ansambla Elite iz ČSSR, ali se priključite mlajšim v disco baru V restavraciji Vikend vas bodo prijazno pogostili z domačimi specialitetami ter se lahko pomerite na štiristeznem avtomatskem kegljišču.

19 km od Radenec ali 7 km severovzhodno od prijazne »metropole« Pomurja, Murske Sobote so v ravnini pod obronki Goričkega zrastle Moravske Toplice. Prijazno naselje, s samo kritimi letoviškimi hišicami in urejenim kopališčem z zaprtimi in odprtimi bazeni za termalne kopeli, katerih blagodejni učinek, zlasti za zdravljenje lokomotornega aparata in revmatizma, cenijo zdravja in razvedrila željni gostje iz naše in sosednjih dežel. V neposredni bližini Moravskih Toplic je motel Čarda, znan po svojih kuharskih specialitetah, primaš z violino in melodijo pa vam pripoveduje o radostih in tegobah življenja.

V Radencih in Moravcih lahko združite prijetno s koristnim. Članom vaše sindikalne organizacije smo pripravili poseben aranžma. Kolikor v omenjenih zdraviliščih preživite vsaj 10 dni ste 11 dan in za vsako naslednjo dekado po en dan naš gost s tem, da ob prihodu predložite kupon iz vašega internega časopisa.

Prijetno okolje privablja številne domače in tuje goste

DOMA JE DELA VEDNO DOVOLJ

Med našimi delavci je tudi mnogo takih, ki svoj dopust ne izkoristijo za oddih, temveč odhite na svoje domove, da si dogradijo hišo, garažo ali obdelajo polje. Med slednjimi je tudi KV tesar Ibrahim Djafić iz Gračanice. Na gradbišču v Anhovem nam je o svojem dopustu povedal:

Čeprav sem pri Gradisu že sedmo leto dopust vedno izkoristim doma. Tako sem tudi polovico letošnjega dopusta preživel med domačimi. Za letovanje na morju ni denarja. Regres, ki ga dobim v te namene je šel vedno za nakup materiala za izgradnjo hiše, sedaj ko pa je ta končana, pa še za razne druge stvari. Doma so vedno mojega obiska veseli, saj se vračam z zaslužkom, pa še ena delovna sila več je pri hiši. Domačih del namreč nikoli ne zmanjka. Sicer pa je tudi to neke vrste sprememba in dopust ali ne?

Ibrahim Džafić